2 / 2013

RIKU

RIKOSUHRIPÄIVYSTYS

Verkkorikollisuus

Identiteettivarkauksien määrä kasvaa Suomessa
Nettipoliisi valvoo verkossa
Netissä on auttajia

Suomen Setlementtiliitto • Ensi- ja turvakotien liitto • Suomen Mielenterveysseura
Mannerheimin Lastensuojeluliitto • Suomen Punainen Risti • Kirkkohallitus

RIKU-lehti ilmestyy seuraavan kerran joulukuussa 2013.

Toimitus:
Päätoimittaja
Petra Kjällman
Toimitussihteeri
Heli Yli-Räisänen
Toimituskunnan jäsen
Jaana Koivukangas
Maatu Arkio-Lampinen

Kansikuva:
Iina Vaaranen

Julkaisija:
Rikosuhripäivystys (RIKU)
Läntinen Brahenkatu 2 00510 HELSINKI
puh. 040 510 6210
www.riku.fi

Kustantaja ja ilmoitushankinta:
Printmix Oy
Sulkapolku 3 00370 HELSINKI
www.printmix.fi
vaihde 020 710 9510

Taitto ja painatus:
Printmix Oy, Mika Trogen

Painos: n.3500 kpl

ISSN 1455-1381
Jakelu: RIKUn toimistot ja palvelupisteet ilmoittajat www.riku.fi (sähköinen versio)

RIKU on valtakunnallisesti verkottunut toimija, jonka tehtävä on parantaa rikoksen uhrin, hänen läheisensä ja rikosasiassa todistavan asemaa vaikuttamalla ja tuottamalla palveluita.

RIKUn arvoja ovat asiakaslähtöisyys, vastuullisuus, luotettavuus, tasapuolisuus sekä yhteistyön ja välittämisen kulttuurin edistäminen yhteiskunnassa. RIKUn toimijat ovat valittuja ja koulutettuja vapaaehtoisia sekä palkattuja ammattilaisia. Pääsiallisia rahoittajia ovat Raha-automaattiyhdistys ja valtio.

Tukipalvelut rikoksen uhrille, hänen läheiselleen ja rikosasian todistajalle ovat:

- Auttava puhelin 0203 16116
- Juristin puhelinneuvonta 0203 16117
- Tekstiviestipalvelu, lähetä sana riku 18184
- Kysymys - vastauspalvelu verkossa www.rikunet.fi
- Syrjinnän vastaista neuvontaa, ks www.riku.fi Syrjintä
- Todistajan tukea ks. www.riku.fi Palvelut
- Nuoren rikoksen uhrin tueksi www.riku.fi/nuoret
- Henkilökohtaista tukea 29 palvelupisteestä www.riku.fi Yhteystiedot

RIKU on yhteistyöhanke, jota toteuttavat yhteistyösopimukseen perustuen Ensi- ja turvakotien liitto Kirkkohallitus, Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Suomen Mielenterveysseura, Suomen Punainen Risti ja Suomen Setlementtiliitto. Tärkeimpiä muita yhteistyökumppaneita ovat alaa sivuavat viranomaiset ja järjestötoimijat.

RIKUSSA TÄLLÄ KERTAA

Pääkirjoitus.....3

Marita Ruohonen on heikoimpien puolella.....4

Rikoksen uhrin asema paranee.....6

Uhrien tukipalveluiden rahoitus ja rakenteet pohdinnassa.....8

Verkkorikollisuus:

Nettipoliisi estää rikokset läsnäolollaan.....10

Identiteettivarkauksien määrä kasvaa Suomessa.....14

Netiketti auttaa käytöstavoissa bittiviidakosssa.....15

Monenlaista apua verkossa.....16

RIKUn etsivätyö Suomi24.fi:ssä.....17
Avoin tehtävä Rikosuhripäivystyksessä.....17

Nettikiusaaminen on kaikkien asia.....18

Ihmiskaupan uhreilla on oikeus apuun.....22

Lastensuojelu on lapsen etu.....25

Naapuriapu kannustaa vaikuttamaan oman asuin-alueen turvallisuuteen ja viihtyvyyteen.....27

ERIT-KOLUMNI:
Huippulahjakkuuksien vapaa liikkuvuus.....32

Kirja-arvio.....33
Juristivastaa.....33
Oikeustieteen opiskelijoilta lahjoitus RIKUlle.....33

Yhteystiedot.....34

Elämää surffaillen

Muistatko vielä, milloin netti toi maailman olohuoneeseesi? Se iso harmaa rakkine siellä olohuoneen nurkassa, se johon koko perhe jonotti? Nythän se sama mööpeli on minikoossa meidän kaikkien taskussa trendivärein somistettuna, huippunopeilla yhteyksillä. Ensin tuli puhelin ja luulimme olevamme puhelinkansaa. Sitten siihen saatiin äly, joka muovasikin meidät nettikansaksi. Juuri kun me jäyhät suomalaiset opimme puhumaan tunteistamme, saimmekin luvan näpytellä. Nyt osaamme sulavasti kiittää, kerjätä, kehua, moittia tai pyytää anteeksi – muutamalla klikkauksella. Hymiö päälle sinetiksi, ja se on siinä.

Elämä tuli käteväksi. Ostokset, työt, harrastukset, opiskelut ja ihmissuhteet – kaikki samasta ruudusta. Matkallekaan ei tarvitse enää lähteä, kun kaiken voi nähdä ja kokea virtuaalisesti. Lapsetkaan eivät enää kinua kotieläimiä virtuaalitallin ja -kennelin avauduttua. Päivän lehdet ovat käsillä aina. Pianon hankinnastakaan ei ole puhuttu mitään sitten virtuaalipianon. Ihmissuhteet hoituvat kätevästi sosiaalisessa mediassa – niin naapuriin kuin toiselle puolelle maapalloakin. Vanhat lapsuuskaveritkin ja keskustelukaveri 24/7 löytyvät helposti. Kaikki tämä ja paljon muuta, sohvan nurkassa, kotoisasti pyjamassa – muutamalla eurolla kuukaudessa!

Mitä pääsi tapahtumaan? Enkös minä alun perin vähän vastustellut mokomaa? Myönnettävä on, olen alistunut ja koukussa. Suomesta ei taida löytyä enää sellaista nurkkaa, johon nettikaista ei yltäisi. Tieto- ja viihdetulva on taattu kaikkialla – jopa pilvien päällä lentokoneessa. Virtuaaliseen koukkuun jää helposti. Tolkun naisena koetan välillä hillitä ylen surffailuani harkitulla ”nettipaastolla”. Nuoret eivät edes usko, että netitöntä elämää on koskaan todella ollutkaan. Nettiriippuvuus onkin tämän päivän kulkutauti. Kohtuus on tässäkin asiassa kaiken ydin. Netti on hyvä renki, mutta huono isäntä.

Siellä missä kansalaiset ovat, siellä on oltava palvelujenkin. Kaupat taisivat ehtiä ensin. Nyt netissä olemme myös me kaikki auttajat – niin viranomaiset, seurakunnat, järjestöt kuin muutkin palvelujen tuottajat. Neuvoja ja apua löytyy joka tarpeeseen. Täsäkin lehdessä kerrotaan siitä, kuinka netti on tuonut tarpeellista tukea ja keskusteluapua yhä useamman ihmisen ulottuville. Se voi madaltaa avun hakemisen kynnystä monelle. Yhä useamman ensimmäinen asiakkaan yhteydenotto RIKUun tapahtuu nimenomaan netin välityksellä. Myös RIKUn vuoden alusta avatut chat-palvelut löysivät käyttäjänsä välittömästi. Avun tarjoaminen netin välityksellä voi olla vastaus myös harvaan asutuilla paikkakunnilla, joissa lähimpiin palveluihin on kohtuuttoman pitkät matkat.

Netti tarjoaa mahdollisuuksia niin hyvälle kuin pahalle – myös rikollisuudelle. Seksuaalirikokset ja niiden valmistelu, identiteettirikokset, kiusaaminen, kunnianloukkaukset, tekijänoikeuksien rikkomiset, petokset ja muut rikokset ovat osa virtuaalimaailman arkea. Hiljattain uutisoitiin nettipankkiryöstöstäkin. Lait ja netiketin kaltaiset ohjeistukset pyrkivät vaikuttamaan käyttäytymiseemme. Lait kuitenkin laahaavat usein perässä, eivätkä ne aina toimi suoraan virtuaalimaailmassa sovellettavaksi. Väärin toimivat ihmiset ovat varsin kekseliäitä, ja netissä on helppoa vahingoittaa toista. Lakeja tulee kehittää, mutta se ei yksin riitä. Virtuaalimaailmassa tarvitaan myös virtuaalimoraalia. R

Jaana Koivukangas
kehitysjohtaja RIKU

” Nuoret eivät edes usko, että netitöntä elämää on koskaan todella ollutkaan”

Heikoimpien puolella

” Mielenterveysasiat yhdistetään sairauksiin, vaikka aivan sananmukaisesti puhutaan terveydestä.”

Teksti ja kuva: Jukka Vuorio

*Suomalainen yhteiskunta on tulevaisuudessakin turvallinen, kunhan syrjäytymiseen ja köyhyyteen puututaan hyvissä ajoin. Tätä mieltä on Suomen mielenterveysseuran puheenjohtaja **Marita Ruohonen.** RIKUn koordinaatio siirtyy Suomen Mielenterveysseuraan vuoden 2014 alusta.*

Ruohonen saapuu haastatteluun iloisena ja energisenä. Ruohonen on toiminut seitsemän vuotta Suomen Mielenterveysseuran johtajana. Sitä ennen hän oli 14 vuotta Ensi- ja turvakotien liiton toimitusjohtajana. Kesälomailukauden keskelläkin hänellä on aikaa puhua yhteiskunnan turvallisuuden tulevaisuudennäkymistä.

Mitä ovat asiat, jotka Ruohosen mielestä Suomea uhkaavat?

– Rikoksentorjunnan ja sisäisen turvallisuuden kannalta on erittäin tärkeää, ettei ihmisiä päästettäisi syrjäytymään. Mielestäni tämä asia on nyt valtionhallinnossakin hienosti noteerattu.

Vaikka eriarvoistumisesta, rikollisuudesta ja ylipäätään pahoinvoinnista kirjoitetaan paljon, on kansalaisen perusturvallisuus suomalaisessa yhteiskunnassa tänään Ruohosen mielestä edelleen mallillaan.

– Perustilanne on hyvä. Jos maailmanlaajuisesti katsoo, niin kyllä me edelleen elämme lintukodossa. Eriarvoistuminen on yksi Suomen ongelmia. Ne, jotka putoavat kelkasta, putoavat niin lujaa, että sieltä on vaikea enää nousta takaisin. Jos ajattelee työelämän turvallisuutta, niin eihän meistä kukaan ole samalla tavalla turvassa, kuin mitä vakituinen työpaikka ennen tarkoitti.

Työelämän arvojen ja vaatimusten koventumisesta huolimatta Ruohonen jaksaa ajatella positiivisesti. Yksi syy siihen on nuoriso.

– Asenteiltaan Suomi on aika kova. Sanon tämän varauksella, sillä yleistykset ovat huonoja. Minulla on aika suuri usko nuorempiin sukupolviin. Siellä on paljon sellaista asennetta elämään, että raha ei ratkaise, tunnetaan yhteisöllisyyttä ja ylipäätään nähdään, että arvoja on monenlaisia.

Suomen Mielenterveysseura toimii mielenterveyden edistämiseksi Suomessa.

– Mielenterveys on sanana aika jännä. Se edelleen yhdistetään sairauksiin, vaikka aivan sananmukaisesti puhutaan terveydestä. Yksi meidän keskeisistä viesteistämme on, että terveyttä hoidetaan ja edistetään.

Eri puolilla Suomea sijaitsevat Suomen Mielenterveysseuran kriisikeskukset ovat tukikohtia, joiden kautta henkilöt ohjataan löytämään ratkaisuja ongelmiinsa.

– Mielenterveys on todella laaja käsite, ja me haluamme löytää monipuolisia välineitä toimia kaikilla osa-alueilla. Suomen Mielenterveysseuralla ei ole mitään terapiapalvelua, mutta tarjoamme apua elämän kriiseissä. Meillä on muun muassa 19 kriisikeskusta eri puolilla maata.

Itä-Helsingin arkirealismia

Ruohonen on itse kotoisin Puotinharjusta ja tuntee hyvin Itä-Helsingin moninaisine arjen ongelmineen. Itäkeskuksen Tallinnanaukiolla ja Kontulan ostoskeskuksen liepeillä voidaan pahoin. Monet kärsivät kirjaimellisesti ilkeistä ongelmista.

– On sellainen käsitepari kuin ilkeät ja kesyt ongelmat. Mielenterveyteen liittyvät ongelmat ovat ilkeitä ongelmia. Sormen murtuminen voisi olla puolestaan kesy ongelma. Murtuneeseen sormeen pannaan lasta, ja se on sillä selvä. Kesy ongelma on rajattu ongelma, johon yksi toimenpide riittää. Ilkeät ongelmat ovat sekoituksia eri elämänalueilta. Henkilöllä voi olla toimeentulo-ongelmia, päihdeongelmia, lastensuojeluongelmia, lähisuhdeväkivaltaa ja mielenterveysongelmia. Ne muodostavat sellaisen vyyhdin, ettei sen avaamiseen ole edes olemassa mitään ohjekirjaa.

Suurten kaupunkien lähiöissä ja niiden ostoskeskuksilla meno rauhoittuu selvästi, kun paikalla on poliisipartio tai jatkuva vartiointi. Ovatko valvontakameroiden entisestään lisääminen ja järjestyksenvalvonnan tiukentaminen vastaus lähitulevaisuuden turvallisuushaasteisiin?

– Eivät ainakaan yksinään ole. Meillä on olemassa hirveän paljon hyvää tutkimustietoa turvallisuusasioista ja siitä, mikä ehkäisee rikollisuutta, mutta sitä tutkimustietoa ei kuitenkaan käytetä. Tarvitaan yhtä aikaa monenlaisia toimenpiteitä ja on totta, että myös valvontajärjestelmien kehittäminen vähentää rikollisuutta. Mutta valvonnan lisääminen yksinään ei ole missään tapauksessa ratkaisu.

Kotimaan lähiöiden pahoinvointi näyttäytyy toistaiseksi yksittäisinä purkauksina. Mutta esimerkiksi Ruotsissa ja Ranskassa on nähty järjestäytyneitä lähiömellakoita. Eräänlaisiksi syyksi tapahtumille on tarjottu köyhyyttä ja syrjäytymistä.

– Työttömät nuoret miehet mellakoivat. On hirveän iso haaste maailmanlaajuisesti, mitä sille asialle tehdään. Esimerkiksi Espanjassa tilanne on aivan tolkuton, kun puolet nuorista on työttömänä. Se on iso turvallisuushaaste. Se on myös mielenterveyden ykköshaaste.

Hyvää kehitystä

Kaikkien yhteiskunnan ja yksilöiden epäkohtien ja ongelmien keskellä Ruohonen näkee, että positiivista kehitystä Suomessa tapahtuu jatkuvasti.

– Nuorempien ikäluokkien keskuudessa alkoholin kulutus ja päihteiden käyttö ylipäätään on vähentynyt. Muiden arvojen kuin rahan arvostus on noussut. Yhteisöllisyyttä ja kierrättämistä arvostetaan. Ihmisistä on tullut kulutuskriittisempiä, ja se on minun mielestäni aivan mahtavaa. Ruohosen arvelee, että suomalaisilla on epärealistisia pelkoja erilaisuutta kohtaan.

– Ihmiset pelkäävät mielenterveyshäiriöisiä ihmisiä tai sairaita ihmisiä. Käsittääkseni kuitenkin riski siihen, että mielenterveyspotilas tappaa jonkun itselleen vieraan ihmisen, on pienempi kuin mahdollisuus voittaa lotossa.

Kyky lähestyä vaikeita asioita positiivisen ajattelun kautta voi kantaa pitkälle.

– Meillä Suomen Mielenterveysseurassa on voimavaralähtöinen ajattelutapa: haluamme kertoa, mikä kaikki elämässä voi olla ihmiselle voimavarana ja suojaavina tekijöinä.

Ruohonen pohtii, että yhteenkin ihmisen elämän osa-alueeseen vaikuttaminen vie eteenpäin.

– Ihminen on kokonaisuus, jossa on fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen puoli. Jos mihin tahansa näistä päästään vaikuttamaan positiivisesti, niin kokonaisuus edistyy.

> Marita Ruohonen innostu kesälomallakin puhumaan turvallisuusasioista.

Rikoksentorjuntaa ja yhdyskuntasuunnittelua

Ruohosen pitkä kokemus ja osaaminen on tunnustettu myös luottamustoimilla. Nyt hänellä on meneillään ensimmäinen puheenjohtajakausi Rikoksentorjuntaneuvostossa, joka toimii oikeusministeriön alaisuudessa.

– Sinne on koottu todella erilaisia toimijoita. Kokoonpano on oikeastaan aika herkullinen. Siellä on tietenkin eri hallinnonaloilta väkeä. Mukana on henkilöitä ympäristöministeriöstä, sosiaali- ja terveysministeriöstä, oikeusministeriöstä, finanssialan keskusliitosta, vakuutusyhtiöiden keskusliitosta, kauppakamarista ja poliisista eli hyvin monenlaisia toimijoita. Ruohonen pitää yhdyskuntasuunnittelua ratkaisevan tärkeänä, kun mietinnässä on ihmisten turvallisuus.

– Rikostorjuntaneuvostossa on ykkösprioriteettina pohtia, mitä voidaan yhdyskuntasuunnittelun keinoin tehdä, että ihmiset kokisivat olonsa turvalliseksi, ja että elämä myös olisi turvallisempaa. Turvallisuus ja turvallisuuden kokemus ovat nimittäin kaksi eri asiaa. Esimerkiksi iäkkäät naiset pelkäävät rikoksia, mutta yleensä väkivaltarikoksia tekevät nuoret tai keski-ikäiset miehet toinen toisilleen.

Suomen Mielenterveysseuran toiminnanjohtajuus ja Rikoksentorjuntaneuvoston puheenjohtajuus tukevat toisiaan.

– Tehtävät sopivat hyvin yhteen. Molemmissa on köyhyyden ja syrjäytymisen ehkäisy päällimmäisenä asialistalla.

– Nyt muuten huomaan, että olen käyttänyt tässä haastattelussa huomaamattani monta kertaa sanaa haaste, vaikka oikeasti inhoan sitä. Tuntuu, että asioita vähätellään, kun puhutaan haasteista eikä ongelmista. R

Rikoksen uhrin asema paranee

Kansallinen uhripolitiikka ja kolmas sisäisen turvallisuuden ohjelma parantavat rikoksen uhrin palveluja jo lähitulevaisuudessa.

Oikeusministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö ja sisäasiainministeriö ovat keväällä 2013 asettaneet toimikunnan valmistelemaan ehdotuksia rikoksen uhrien tukipalvelujen järjestämiseksi ja palvelujen edellyttämän rahoituksen turvaamiseksi. Rikoksen uhrien palveluja on yritetty parantaa jo pitkään niin poikkihallinnollisesti, kuten kahdessa edellisessä sisäisen turvallisuuden ohjelmassa, kuin uhripolitiikasta vastaavan oikeusministeriön toimin. Suurten edistysaskeleiden saavuttaminen on kuitenkin osoittautunut vaikeaksi. Kuten tiedämme, rikoksen uhrin palvelut, joiden tavoitteena on uhrikokemuksesta selviytyminen ja uudelleen uhriksi joutumisen ehkäiseminen, ovat eläneet hankkeiden ja hankerahoituksen maailmassa. Näin on ollut tähän päivään asti, vaikka kyseessä on vuosikymmenten aikana vakiintunut toiminta, jonka järjestämisestä huolehtiminen katsotaan kansainvälisestikin valtion tehtäväksi. Hankkeilla on luonnollinen ja tärkeä rooli palvelujen laadun sekä työmenetelmien kehittämisessä, mutta kattavien peruspalvelujen saannin tulisi olla vakaammalla pohjalla.

Toimikunnan esitys Suomen uhripoliittisesta strategiasta annetaan vuoden 2014 loppuun mennessä ja sen vaikutukset näkyvät toivottavasti yhteiskunnassamme pitkällä aikavälillä. Omat vaatimuksensa asettaa 25.10.2012 voimaan tullut EU:n rikosuhridirektiivi, joka määrittää rikoksen uhrien oikeuksien minimivaatimukset koko unionin alueella. Suomen oikeusjärjestys ja suomalainen uhrien auttamisjärjestelmä täyttävät onneksi jo nyt lähes kaikki direktiivin vaatimukset. Useita yksityiskohtaisia säännöksiä tärkeämpää direktiivissä on sen henki. Direktiivi, joka tulee saattaa voimaan jäsenvaltioissa viimeistään marraskuussa 2015, korostaa eri toimijoiden velvollisuutta edistää uhrien oikeuksien käyttöä. Ei riitä, että oikeudet ovat pelkästään periaatteessa olemassa.

Kuitenkin jo lyhyellä aikavälillä on odotettavissa merkittäviä parannuksia rikoksen uhrien asemaan. Pääministeri **Jyrki Katainen** hallitus on ottanut ohjelmansa yhdeksi tavoitteeksi Rikosuhripäivystyksen rahoituksen turvaamisen. Valtioneuvoston periaatepäätös kolmannesta sisäisen turvallisuuden ohjelmasta – ”Turvallisempi huominen” – edellyttää, että oikeusministeriö selvittää kestävän rahoitusmallin rikosuhripalveluille vuoden 2013 loppuun mennessä. Esityksen valmistelusta vastaa keväällä asetettu toimikunta. Tämä on varsin luontevaa, koska rahoitus on palvelujen tarjonnan kannalta merkittävin kysymys koko uhripolitiikassa. Oikeusministeri **Anna-Maija Henriksson** on julkisuudessa esittänyt vahvan tukensa Ruotsin mallin mukaisen rikosuhrirahaston perustamiselle. Rikosuhrirahastomallissa oikeudessa tuomitut rikoksentekijät velvoitetaan rangaistuksensa lisäksi suorittamaan maksun rahastolle, josta sitten säännöllisesti rahoitetaan rikosuhripalveluja ja niihin liittyviä toimintoja.

Sisäisen turvallisuuden ohjelmassa on useita rikoksen uhrien asemaa parantavia toimenpiteitä, jotka tulisi panna toimeen jo tällä hallituskaudella eli varsin pian. Näiden toteuttaminen on myös hyvin paljon kiinni siitä, saadaanko palvelujen rahoitusta lisättyä. Ohjelman mukaan erityisen haavoittuville uhriryhmille suunnattujen palvelujen valtakunnallinen kattavuus turvataan konsultaatio- ja yhteistyösopimuksiin perustuvalla järjestelmällä, jossa uhria lähimpänä toimiva Rikosuhripäivystyksen työntekijä voi hyödyntää suurissa asutuskeskuksissa toimivien niin sanottujen erityispalvelujen osaamista. Tämä ei kuitenkaan voi tapahtua niin, että erityispalvelujen aika omien asiakkaidensa palvelemiseen vähenisi. Eli lisäresurssit järjestelmän käynnistämiseen ovat välttämättömiä. Rikosuhripäivystys on kuitenkin nyt jo ennen rahoituspäätöstä aloittanut kartoitustyön eri alueiden palveluntarjonnasta ja yhteistyön laajentamisesta eri toimijoiden kanssa.

Toinen muutos, jolla on mahdollisia vaikutuksia jo lähitulevaisuudessa, on rikoksen uhrien palveluunohjauksen parantaminen. Edelleen suuri osa rikoksen uhreista ohjautuu palveluihin esitutkintaviranomaisen, käytännössä poliisin, ohjaamana. Kuitenkin ihmisen kyky tunnistaa palvelun tarvettaan keskellä usein vaikeata uhrikokemusta vaihtelee. Nykyisessä järjestelmässä poliisi antaa rikoksen uhrille häntä lähimmän palvelupisteen yhteystiedot. Järjestelmän levittäminen maanlaajuiseksi oli poliisilta ja rikosuhripalveluja tuottavilta järjestöiltä tärkeä ja mittava yhteisponnistus. Nyt tavoitteena on ottaa askel kohti mainitun direktiivinkin hengen mukaista toimintamallia, jossa avun saaminen ei ole uhrin omista voimavaroista kiinni. Tällä hetkellä uhrin tulee itse osata arvioida palvelun tarpeensa usein tuntematta sitä, mitä palvelut ihan käytännössä tarkoittavat. Hänen tulee lisäksi itse ymmärtää, osata ja jaksaa ottaa yhteyttä palveluun. Sen varmistamiseksi, että uhri ei jää palvelujen ulkopuolelle ainakaan näiden syiden vuoksi, selvitetään parhaillaan lainmuutosta, joka toteutuessaan edellyttäisi, että uhrin suostumuksella poliisi toimittaa lähimmälle palveluja tarjoavalle taholle uhrin yhteystiedot, ja sieltä ollaan häneen yhteydessä.

Vakavan, rikoksen uhriin vaikuttamiseen pyrkivän uhkailun mahdollisuutta tullaan myös vähentämään tämän hallituskauden aikana. Säädösmuutoksilla varmistetaan, että rikosprosessiin osallistuvien henkilöiden henkilötunnukset ja kotiosoitteet pidetään salassa muilta kuin viranomaisilta. Kosto- tai painostustoimenpiteitä pelkäävällä rikoksen uhrilla on nykyisinkin mahdollisuus pyytää näiden tietojen salaamista asiakirjoistaan, mutta muutoksella pyritään suojaamaan uhria ja muita asianosaisia ilman, että näiden itse tulee olla aktiivisia asian suhteen tai perustella suojaamisen tarvetta. Myös laittoman uhkauksen syyteoikeutta tullaan sisäisen turvallisuuden ohjelman myötä arvioimaan uudelleen. Laiton uhkaus on asianomistajarikos, mikä tarkoittaa, että poliisi ei saa edes tutkia asiaa ilman, että uhri vaatii rangaistusta epäillylle tekijälle. Tulevassa arvioinnissa selvitetään mahdollisuutta siihen, että jatkossa nykyistä useammin rikos olisi yleisen syyttäjän alainen. Väkivallalla uhkaaminen on lisääntynyt yhteiskunnassamme. Erityisesti työpaikoilla asiakaspalvelutehtävissä toimivat ovat lisääntyvässä määrin joutuneet sen kohteeksi. Työssään uhkauksen kohteeksi joutunut voi kokea, että on pikemminkin työnantajan velvollisuus viedä asia eteenpäin, eikä hän ehkä halua sen riippuvan hänestä, saako tekijä rangaistuksen vai ei. Räikeimmillään voi olla jopa niin, että mitä vakavammasta ja todellisemmasta uhkauksesta on kysymys, sitä epätodennäköisemmin uhri ilmoittaa asiasta poliisille tai vaatii tekijälle rangaistusta.

> *”Rikoksen uhrien auttaminen on myös rikoksia ennalta ehkäisevää työtä ”*

Kolmannen sisäisen turvallisuuden ohjelman toimeenpano on täydessä vauhdissa. Kuten edellisessä kahdessa ohjelmassa, tavoitteena on lisätä ihmisten arjen turvallisuutta ja turvallisuudentunnetta. Rikoksen uhriksi joutuminen voi järkyttää näitä molempia. Rikoksen uhrien auttaminen on myös rikoksia ennalta ehkäisevää työtä. Erityisesti nuorten miesten joukossa uhrit ja tekijät ovat usein samoja henkilöitä, ja rikoksen uhriksi joutuminen nostaa riskiä syyllistyä rikoksiin itse. Näköpiirissä ei ole sellaista yhteiskuntaa, jossa niin harva kohtaisi rikoksia, ettei rikoksesta selviämisen edistäminen olisi yksi keskeinen arjen turvallisuuskysymys myös jatkossa. R

Ari Evwaraye toimii ylitarkastajana sisäministeriön sisäisen turvallisuuden sihteeristössä ja oli kolmannen sisäisen turvallisuuden ohjelman valmistelussa rikoksen uhrien ja tekijöiden palveluja käsittelevän alatyöryhmän sihteeri sekä on Lyömätön Linja Espoossa ry:n hallituksen jäsen.

> Ari Evwaraye

> Mervi Sarimo
Kuva: Riikka Kostiainen

Uhrien tukipalveluiden rahoitus ja rakenteet pohdinnassa

Toukokuussa asetettiin poikkihallinnollinen toimikunta kehittämään kansallista strategiaa rikoksen uhrien tukipalvelujen järjestämiseksi ja niiden edellyttämän rahoituksen turvaamiseksi. Kolmen ministeriön yhteisellä päätöksellä käynnistetyltä hankkeelta odotetaan paljon.

Rikoksen uhrien tukemisella on nostetta, mikäli mittapuuna pidetään uhrien tukipalveluiden kehittämiseen liittyviä kansallisia ja kansainvälisiä asiakirjoja velvoitteineen. Jälkimmäisistä mainittakoon EU:n direktiivi rikoksen uhrin oikeuksia, tukea ja suojelua koskevista vähimmäisvaatimuksista (niin sanottu uhridirektiivi), ihmiskauppadirektiivi ja direktiivi lasten seksuaalisen riiston ja hyväksikäytön torjumisesta sekä Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta (Istanbulin yleissopimus). Uhridirektiivi on saatettava kansallisesti täytäntöön 16.11.2015 mennessä. Istanbulin sopimuksen ratifiointiin liittyviä toimia valmistellaan.

Hallitusohjelma sisältää uhrien tukipalveluja koskevia kirjauksia kriminaalipolitiikan, sisäisen turvallisuuden ja hyvinvointipolitiikan alueilla. Tavoitteita ovat Rikosuhripäivystyksen palvelujen turvaaminen sisäisen turvallisuuden ohjelman mukaisesti ja kestävän rahoitusmallin selvittäminen, lähisuhde- ja perheväkivallan uhrien ja seksuaalisen väkivallan uhrien palvelujen kehittäminen sekä turvakotipaikkojen lisääminen. Vastuut jakautuvat valtioneuvostotasolla oikeusministeriölle, sisäasiainministeriölle ja sosiaali- ja terveysministeriölle.

Uhrin tukipalvelut mainitaan useissa kansallisissa ohjelmissamme. Naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisohjelmassa tavoitellaan muun ohella väkivallan uhrin avun ja tukipalvelujen parantamista. Kolmannen sisäisen turvallisuuden ohjelman tavoitteena on lisätä rikosuhripalvelujen rahoitusta kysynnän edellyttämälle tasolle, palvelujen määrää ja alueellista kattavuutta sekä varmistaa uhrin ohjaaminen palvelujen piiriin. Kansalliseen ihmis- ja perusoikeustoimintaohjelmaan sisältyy uhriasioita. Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmää selvitellään sisäasiainministeriön johdolla. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos koordinoi moniammatillisen lastenasiaintalomallin pilotointia. Uhriasiat on pilkottu useisiin, osittain päällekkäisiin ohjelmiin, hankkeisiin ja työryhmiin, eikä ministeriöiden välinen työnjakokaan ole täysin selkeä. Rikoksen uhrien asiat ovat monille tahoille yhteisiä, mutta vastuuta kokonaisuudesta ei ole kellään.

Tukipalveluiden järjestely- ja rahoitusvastuiden hajanaisuus vaikeuttaa resurssien turvaamista ja tukitoimien kehittämistä tarkoituksenmukaisena kokonaisuutena. Rahoituksen turvaamisen kysymykset nousivat keskeisesti esille oikeusministeriössä aikoinaan järjestetyissä uhripoliittisissa pyöreän pöydän keskusteluissa, joihin osallistui myös uhrien tukipalvelujen edustajia. On toivottu ministeriöiden yhteistyön tiivistämistä, järjestöjen roolin täsmentämistä, tukipalvelujen synergian miettimistä ja kokonaisuuden linjaamista valtioneuvostotasolla.

Uhripoliittinen toimikunta on vastaus näihin odotuksiin. Oikeusministeriön, sisäasiainministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön nimeämällä toimikunnalla on haastavat tehtävät. Sen tulee 1) valmistella yhteinen suunnitelma tukipalveluiden rakenteellisista ratkaisuista ja järjestelmän edellyttämistä rahoitusmalleista, 2) kartoittaa yhtenäisiä menettelytapoja ja hyviä käytäntöjä EU:n rikosuhridirektiivin sekä muiden kansainvälisten velvoitteiden ja suositusten tavoitteiden saavuttamiseksi, 3) koordinoida uhrin tukipalveluihin liittyvien hallitusohjelman toimien toteutusta sekä 4) tehdä ehdotus laajojen uhripoliittisten kysymysten edistämiseksi jatkossa, mahdollisesti seuraavaan hallitusohjelmaan sisällytettäväksi. Yleisten uhripalveluiden lisäksi huomiota edellytetään kiinnitettävän erityisiin tukipalveluihin, joilla vastataan haavoittuvassa asemassa olevien uhrien erityistuen tarpeisiin.

> *” Rahoitusmalliehdotuksia koskevan väliraportin tulee olla valmis marraskuussa, jotta se on käytettävissä vuosien 2015–2018 kehysvalmisteluissa.”*

Toimikuntatyöhön on kytketty useita keskeisiä toimijoita. Ministeriöistä edustettuina ovat OM, SM, STM ja VM, järjestöistä Rikosuhripäivystys, Ensi- ja turvakotien liitto ry, Tukinainen ry ja Monika-Naiset Liitto ry. Mukana ovat myös Raha-automaattiyhdistys ja Suomen Kuntaliitto. Lisäksi tulee riittävässä määrin kuulla muita asiantuntijoita ja aihepiirin kannalta keskeisiä tahoja ja järjestöjä, jotka eivät ole toimikunnassa edustettuina. Hankkeen vastuuministeriönä toimii oikeusministeriö.

Kesäkuussa pidetyssä järjestäytymiskokouksessa päätettiin, että työ aloitetaan uhrien tukipalvelujen nykytilanteen kartoittamisella. Kartoitus on tarpeen, jotta saadaan selkeä kuva uhreille maassamme tarjottavista tukipalveluista, palvelujen tuottajista, sijainnista, rahoittajista, asiakkaista, työntekijöiden ja vapaaehtoisten määristä, toiminnan ohjauksesta sekä ongelma-alueista palvelujen tuottamisessa. Rahoitusmalliehdotuksia koskevan väliraportin tulee olla valmis marraskuussa, jotta se on käytettävissä vuosien 2015–2018 kehysvalmisteluissa. Tässä yhteydessä pohdittavaksi tulevat sisäisen turvallisuuden ohjelman edellyttämät vaihtoehtoiset mallit kestäväksi rahoitukseksi riittävien ja alueellisesti kattavien rikosuhripalveluiden varmistamiseksi – mukaan lukien rikosuhrirahaston perustaminen.

Toimikunnan määräaika päättyy 2014 lopussa. Siihen mennessä toimikunnan tulee saattaa työnsä valmiiksi kokonaisuudessaan. R

Mervi Sarimo on neuvotteleva virkamies, uhripoliittisen toimikunnan toinen sihteeri, oikeusministeriössä

Kitke!- hankkeen päivystävä puhelin taas avoinna

Ihmisoikeusliitto on avannut uudelleen päivystävän puhelinpalvelun osana kunniaan liittyviä konflikteja ehkäisevää Kitke!-hanketta. Päivystävä puhelin tarjoaa neuvontaa niin kunniaan liittyviä konflikteja kohtaaville henkilöille kuin ilmiön parissa toimiville viranomaisille ja muille järjestöille. Kunniaan liittyvässä konfliktissa perheen tai yhteisön jäsenen epäillään käyttäytyneen yhteisön siveysperiaatteista poikkeavalla tavalla. Kärjistyneenä konflikti voi johtaa kunniaan liittyvään väkivaltaan, jota esiintyy muun muassa uhkailujen, pakottamisen, pahoinpitelyjen ja pakkoavioliittojen muodossa.

Päivystävän puhelimen numero on **040 760 0323**. Päivystysajat ovat maanantaisin ja keskiviikkoisin klo 10-14, tiistaisin ja torstaisin klo 13-15. Puhelimeen vastataan suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi.

Ihmisoikeusliiton Kitke!-hanke on toiminut vuodesta 2010 lähtien kunniaan liittyvien konfliktien ennaltaehkäisemiseksi. Hankkeen ensisijaiset kohderyhmät ovat ne Suomessa asuvat maahanmuuttajaryhmät, joissa esiintyy kunniaan liittyviä konflikteja. Vaikka suurin osa perheistä pystyy ratkaisemaan konfliktit rauhanomaisesti, joissakin tapauksissa konfliktit kehittyvät väkivaltaisiksi. Kunniaan liittyvät konfliktit ovat monimuotoisia ja vaikeita ilmiöitä, jotka koskettavat monia yhteisöjä Suomessa. Konfliktien eri osapuolet tarvitsevatkin usein tukea rauhanomaisen, rakentavan ja pysyvän ratkaisun löytämiseksi monimutkaisiin konflikteihin.

Viranomaisilla on ensisijainen vastuu kunniaan liittyvien konfliktien käsittelyssä. Kunniaan liittyvien konfliktien käsittely on Suomessa suhteellisen uusi ilmiö eikä ilmiön laajuudesta ole tarkkaa tietoa. Ihmisoikeusliiton Kitke!-hanke tukee viranomaisia konfliktien kokonaisvaltaisessa ja ratkaisukeskeisessä käsittelyssä.

Päivystävän puhelimen numero on 040 760 0323.

Päivystysajat:
maanantaisin ja keskiviikkoisin klo 10-14
tiistaisin ja torstaisin klo 13-15

Lisätietoja
Kitke!-hankkeesta: ihmisoikeusliitto.fi

RAY TUKEE
ray
RAY STÖDER

NETTI POLIISI

Teksti ja kuva: Jukka Vuorio

Nettipoliisi estää rikokset läsnäolollaan

Internetin jatkuvasti monimuotoistuessa nettipoliisi kamppailee pysyäkseen kehityksen vauhdissa.

> Vanhempi konstaapeli Jarno Saarinen on yksi Suomen kolmesta nettipoliisista.

Puoli vuotta nettipoliisina työskennellyt vanhempi konstaapeli **Jarno Saarinen** kättelee jämäkästi Pasilan poliisitalon aulassa. Kävelemme työhuoneeseen, jossa Saarinen ja kaksi muuta nettipoliisia hoitavat toimialuettaan eli internettiä.
Saarinen luonnehtii ihmisten nettikäyttäytymistä.

– On ihmisiä, jotka ovat tavallisessa arkielämässään aivan järkeviä, mutta netissä muuttuvat aivan käsittämättömiksi. Nettikeskusteluissa ihmiset ovat monesti todella ehdottomia. Kun muistelen tästä joitakin vuosia taaksepäin, niin olin itse ihan samanlainen.
Saarinen on jo monen vuoden ajan ennen nettipoliisin työtään ollut jääkiekkoaiheisen Jatkoaika.comin aktiivikäyttäjä.

– En kirjoita sinne enää paljon, mutta seuraan toki. Aika monella on edelleen siellä aika suppea ja mustavalkoinen näkökulma asioihin. Uskon, että hekin ovat ihan fiksuja ihmisiä, mutta siinä ympäristössä heistä tulee esiin toisenlainen puoli.

Töissä ruudun takana

Nettipoliisin arki alkaa netissä.

-Aamulla katson ensin oman henkilökohtaisen sähköpostini läpi. Sitten on nettipoliisin meiliboksin ja Facebook-viestien tarkistamisen vuoro. Monesti on erilaisia seminaareja, paneelikeskusteluja ja vastaavia tapahtumia, joihin pitää etukäteen valmistautua. Pitää tutkia seminaarin aihetta ja valmistella esitystä.
Poliisi joutuu ottamaan vastaan netissä rajujakin sanallisia hyökkäyksiä.

”Tässä yhteiskunnassa rikoksen uhria ei ajatella tarpeeksi. Uhrin pitäisi olla keskiössä.”

– Netissä on helpompi olla töykeä kuin kasvotusten. Yllättävän hyvin ihmiset osaavat silti netissä yleensä käyttäytyä, kun poliisi menee paikalle johonkin keskusteluun.
Netissä poliisi selvittää konfliktitilanteet erilaisilla taktiikoilla kuin kaduilla.

– Ulkona kadulla tilanteisiin voi puuttua räväkämmin kuin netissä. Siellä poliisi voi mennä joihinkin tilanteisiin sillä asenteella, että tämä peli loppui nyt saman tien. Netissä täytyy tietyllä tavalla lähestyä maltillisemmin.
Saarinen myös kirjoittaa pitempiä pohdintoja verkkoturvallisuudesta ja siihen liittyvistä asioista. Hän pitää blogia Uuden Suomen verkkosivuilla. Alkukesästä hän kirjoitti yksityisyydensuojan ongelmista rikoksien selvittämisen ja uhrien näkökulmasta.

– Tässä yhteiskunnassa rikoksen uhria ei ajatella tarpeeksi. Uhrin pitäisi olla keskiössä. Apua tulee kyllä hänelle, joka syyllistyy rikokseen, varsinkin jos tekijä sattuu olemaan syrjäytymisvaarassa, mutta uhri jätetään edelleen liian yksin. Ihan henkilökohtaisesti en tykkää siitä ajatuksesta, että joku tavallinen työssäkäyvä ja veronsa maksava ihminen joutuu rikoksen uhriksi, ja rikoksen selvittäminen on tekijän yksityisyydensuojan takia tosi hankalaa.

”Seksuaaliset hyväksikäytöt erilaisten keskustelupalstojen kautta ovat vähentyneet nettipoliisin havaintojen mukaan.”

Nettipoliisin tulevaisuus

Suomessa on kolme päätoimista nettipoliisia. Saarisen lisäksi samoissa hommissa huhkivat vanhempi konstaapeli **Jutta Antikainen** sekä Vuoden poliisi -palkinnonkin voittanut ylikonstaapeli **Marko Forss**.

– En usko, että ainakaan tämän vuoden aikana nettipoliiseja olisi tulossa lisää. Tulevaisuudessa heitä kyllä varmasti tarvittaisiin. Meille suunnattujen sähköpostien määrä on niin suuressa kasvussa. Tämän vuoden ensimmäisen viiden kuukauden aikana saatiin enemmän yhteydenottoja kuin koko viime vuonna yhteensä. Se tarkoittaa samalla reipasta työmäärän kasvua, Saarinen arvioi.
Netin monimuotoistuessa niin tekevät myös nettipoliisin haasteet ja työmäärä. Saarinen toivookin nettipoliisien määrän kasvavan samassa suhteessa.

– Toivoisin, että nettipoliiseja olisi lähitulevaisuudessa viisi tai kuusikin, mutta tiedän, että siellä päälliköiden huoneessa on moni muukin käsi ojossa. Emme ole ainoita, jotka pyytävät lisäresursseja. Kyllä rikostutkinta ja kenttätyökin varmasti kaipaisivat lisää poliiseja.
Vaikka nettipoliisista on kirjoitettu paljon useissa eri medioissa, ei kansalaisilla näytä olevan vieläkään kyllin selvää kuvaa nettipoliisin tehtävistä. Se lisää työmäärää turhaan.

– Nettipoliisista on tullut jonkinlainen kansalaisten palauteboksi. Meiltä kysytään yhä enemmän asioita, jotka eivät liity nettipoliisin työhön millään tavalla. Tulee kysymyksiä esimerkiksi rekkaliikenteestä.

Rikollisten kannoilla

Kunnianloukkaukset ja laittomat uhkaukset työllistävät nettipoliisia selvästi eniten.

– Niitä tulee ihan älyttömästi. Toki aiheestakin, mutta joskus viestejä lukiessa tulee tunne, että ihmiset loukkaantuvat aika helposti. Joku on joskus ollut sitä mieltä, että hänen kunniaansa on törkeästi loukattu, ja silti olen joutunut sanomaan, että jos hän tekee rikosilmoituksen, niin asia ei todennäköisesti koskaan etene mihinkään. En yhtään vähättele mitään tapausta, missä uhkaillaan, mutta jos netissä tulee jotain uhkailua, niin äärimmäisen harvoin se johtaa sellaiseen, että jotain tapahtuisi.

Nettipoliisi ei selvitä rikoksia

– Me emme tutki rikoksia, vaan ne menevät normaaliin rikostutkintaan. Jos vaikka tulee esille lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö netissä, niin se menee eteenpäin seksuaalirikosyksikköön. Me hoidamme asian tiettyyn pisteeseen saakka, teemme esimerkiksi tarpeen vaatiessa rikosilmoituksen tai neuvomme henkilöä itseään tekemään sen.

Poliisin läsnäolo ehkäisee rikollisuutta

– Tilastollisesti ei voi sanoa, kuinka paljon rikoksia nettityö ehkäisee, mutta poliisin näkyvyys estää aina rikoksia. Kun ollaan paikalla siellä missä ihmisetkin, niin rötöstelyhalu vähenee, kentällä ja netissä. Mutta kyllä siitä voi tehdä analogian, että jos netissä tehdyt seksuaalirikokset ovat vähentyneet, niin meidän näkyvyydellä on ollut vaikutusta.

Nettipoliisin tietoon tulee esimerkiksi aiempaa vähemmän tapauksia, joissa aikuinen lähettää netin kautta alaikäiselle pornografisen kuvan. Teko on seksuaalinen hyväksikäyttö.

-Seksuaalirikokset ja tässä tapauksessa lähinnä seksuaaliset hyväksikäytöt erilaisten keskustelupalstojen kautta nimittäin ovat vähentyneet nettipoliisin havaintojen mukaan.

Verkossa ostetaan ja myydään valtavasti tavaraa ja palveluita. Se näkyy myös nettipoliisin työssä, vaikka ei pitäisi.

– Yhteydenottoja ostetusta tavarasta tulee, ja aina ohjataan tekemään rikosilmoitus oman paikkakunnan poliisille. Usein ei kuitenkaan ole kysymys rikoksesta vaan siviiliriita-asiasta, oikea osoite yhteydenottoon saattaisi olla kuluttajaneuvoja ennemmin kuin poliisi: ostetaan esimerkiksi kamera, ja se ei täysin vastaakaan myyntiilmoituksen kuvausta.

Väkivaltaa kokeneiden naisten vertaisryhmän käsikirja

”Vertaisuuden ja osallisuuden kokemukset vaikuttavat suuresti ihmisen selviytymiseen, itsekunnioituksen palautumiseen, toimijuuteen ja kykyyn määrittää omat tavoitteensa. Osallisuus on eristäytyneisyyden ja syrjäytymisen vastavoima.”

Väkivaltaa kokeneiden naisten vertaisryhmän käsikirja on suunnattu erityisesti auttamisen ammattilaisille, jotka toimivat esimerkiksi sosiaali- ja terveysalalla, kohtaavat väkivaltaa kokeneita naisia työssään ja ovat kiinnostuneita vertaisryhmien ohjaamisesta. Kirjan kiitettävä erityisyys on, että se keskittyy käsittelemään, mikä juuri väkivaltaryhmien sisällöissä ja ohjaamisessa on erilaista kuin muissa ryhmissä.

Kirjassa käsitellään väkivaltaa ilmiönä, ryhmän ohjaamiseen liittyviä käytännön kysymyksiä ja kokemuksia, joita on ammennettu Miina-projektissa. Rikasta käsikirjassa on myös ryhmätoimintojen, osallisuuden ja toimijuuden laaja kirjo.

Leena Marila-Penttinen
Ensi- ja turvakotien liitto

Teksti: Annukka Timon

Identiteettivarkauksien määrä kasvaa Suomessa

Arviot osoittavat, että identiteettivarkaudet ovat yksi nopeimmin kehittyvä rikollisuuden muoto. Symantecin, tietoturvaa myyvän kansainvälisen yrityksen tietojen mukaan vuoden 2012 tammikuussa saavutettiin yksi varastettujen identiteettien huipuista. Identiteettejä varastettiin kuukaudessa 31 miljoonaa ympärimaailmaa. Yleensä luku on 1–15 miljoonaa.

Identiteettivarkauksissa tavoitellaan yleensä taloudellista hyötyä tai pyritään muulla tavoin tuottamaan toiselle henkilölle haittaa.

– Identiteettivarkaudet, etenkin digitaalisesti, on ammattimaista toimintaa, jopa suorastaan liiketoimintaa, sanoo Keskusrikospoliisin ylitarkastaja **Sari Kajantie**.

Identiteettivarkauksien määrä on kasvanut Suomessa, mutta niiden tarkkaa lukumäärää on vaikea arvioida. Suomen laki ei tunnista identiteettivarkautta ja tilastoinnit pohjautuvat ennemminkin rikosnimikkeisiin.

– Suomessa ei ole olemassa rikosnimiketä ”identiteettivarkaus”, vaan luvattomat henkilötietojen käytöt ilmenevät muulla tavalla. Tieto hajaantuu petoksiin ja maksuvälinepetoksiin.

– Tilastot eivät tule automaattisesti, koska kyseessä on uusi ilmiö, sanoo Kajantie.

Identiteettivarkauksia voi tehdä monella tavalla. Etenkin verkossa tapahtuva tietojen kalastelu ei tunne rajoja. Täysin automatisoituneilla toiminnoilla tietoja pyritään saamaan esimerkiksi valeprofiilien ja sähköpostien avulla. Sosiaalisessa mediassa esimerkiksi Facebookissa olevien tietojen avulla etsitään vastauksia turvakysymyksiin. Sosiaalinen media tarjoaa myös mahdollisuuden levittää erilaisia haittaohjelmia, kavereiden profiileihin lisättyjä linkkejä ei koeta vaarallisiksi.

– Identiteettivarkauksilla pystytään saamaan valtavaa hyötyä, kun esimerkiksi satojentuhansien ihmisten luottokorttitiedot saadaan käyttöön, sanoo Kajantien.

Digitaaliset identiteettivarkaudet ovat erittäin kannattavia, sillä niissä on pieni kiinnijäämisen riski ja erittäin iso mahdollisuus saada suuri hyöty. Dokumentaatioiden pohjalta tapahtuneet identiteettivarkaudet, esimerkiksi toisen henkilökortin luvattomassa käytössä kiinnijääminen on huomattavasti todennäköisempää, ja hyöty on pieni.

Tyypillisimmät identiteettivarkaustapaukset

Suomessa tyypillisimmät identiteettivarkaudet ovat taloudellisen haitan tuottaminen ja valeprofiilien luominen. Toisen nimissä esiintyminen on kasvava ilmiö, mutta suurin vahinko tulee taloudellisten väärinkäyttöjen yhteydessä.

Yleensä saatuja henkilötietoja väärinkäytetään erilaisten ostojen tai tilauksien yhteydessä. Toisen tietoja voidaan käyttää esimerkiksi puhelinliittymää avattaessa tai pikavippien ottamiseen. Hankalaksi tilanteen tekee se, että identiteettivarkaudet havaitaan vasta pitkän ajankuluttua. Tapaukset kuten puhelinliittymän avaaminen tai erilaisten tilausten tekeminen tulevat uhrin tietoon vasta, kun maksamattomia laskuja on kertynyt paljon, tai ne ovat muuttuneet maksuhäiriömerkinnöiksi. Poliisin tutkimuksia haitta myös, ettei jälkiä tapahtuneesta aina löydy.

– Sähköinen jälki tiedonkaappaamisesta säilyy lyhyen ajan. Siinä vaiheessa, kun tietoa käytetään rikoksiin, ei alkuperäistä kaappaamistietoa ole olemassa, sanoo Kajantie.

Vaikka suomalainen järjestelmä on rakennettu niin, ettei uhri yleensä joudu vastuuseen aiheutuneista vahingoista, joutuu hän kuitenkin selvittämään erikseen jokaiselle velkojalle mitä on tapahtunut. Identiteettivarkauksista aiheutuneet häviöt jäävät myös järjestelmän taakaksi ja rikollishyöty on näin suuri.
Toinen kasvava ilmiö on sosiaalisessa mediassa esiintyvät identiteettivarkaudet, joissa esiinnytään toisen nimissä. Syynä valeprofiilin luomisessa on yleensä kiusaaminen tai itsensä hauskuuttaminen. Uhrille kyse saattaa olla kuitenkin maineen menettämisestä ja pitkälle ajalle ulottuvasta vahingosta. Taustalla on myös järjestäytynyttä rikollisuutta.

Suomen laissa ei ole kiellettyä esiintyä toisena henkilönä, mikäli sillä ei pyritä tavoittelemaan taloudellista hyötyä tai loukkaamaan.

– Toisena henkilönä esiintyminen ei ole rikos, ellei kyseessä ole kunnianloukkaus, laiton uhkaus tai petos, sanoo vanhempi konstaapeli **Jutta Antikainen**, Helsingin nettipoliisista.

Valeprofiilin luominen ei tunnu isolta asialta, mutta sen avulla voidaan tehdä paljon kiusaa. Toisen tekemät päivitykset ryyppyreissuista saattaa vaikuttaa myöhemmin työpaikan saantiin. Profiili saattaa olla myös riitaisan eron lopputulos. Valeprofiileja käytetään myös koulu- ja työpaikkakiusaamisessa.

Identiteettivarkaudet osana muuta rikollisuutta

Identiteettivarkauksia hyödynnetään myös muussa rikollisuudessa. Varkauden yhteydessä saadut tiedot jalostetaan, ja ne myydään usealle taholle.
Väärillä henkilötiedoilla pystytään tekemään uusia matkustusasiakirjoja, mikä mahdollistaa ihmiskaupan ja muun laittoman maahantulon.

– EU:n alueelta saadut henkilötiedot ovat arvokkaita. Henkilötiedot mahdollistavat Schengen alueella liikkumisen, sanoo Kajantie.
Vuonna 2008 Uuden Suomen uutisen mukaan uusi identiteetti maksoi 95 euroa.

Puutteellinen lainsäädäntö heikentää uhrin asemaa

Ennen vuotta 1999 Suomen rikoslaissa oli säännös, joka kielsi yksityishenkilön erehdyttämisen toisen henkilötietoja käyttäen. Säännöksen kumoamisen jälkeen väärällä nimellä tai iällä esiintyminen muille kuin viranomaisille, ei ollut enää rangaistavaa.
Vuonna 2010 sisäasiainministeriö ei nähnyt syytä identiteettivarkauksien kriminalisointiin.
Kajantien mukaan nykyinen laidansäädäntö ei tällä hetkellä vastaa kansainvälisten sopimusten edellyttämää tasoa.

– Suomen lainsäädäntö ei kata moderneja rikollisuuden tapoja.

Laki ei myöskään anna poliisille mahdollisuutta tutkia esimerkiksi sähköpostin salasanojen tai verkkopankkitunnuksien urkkimisia.

– Tiedon kaappaaminen tulisi myös kriminalisoida, se on virhe lainsäädännössä, mikä tulisi korjata.
Poliisin pystyy puuttumaan toimintaan vasta kun on tapahtunut rikos. Tietojen keräämiseen poliisi ei voi tällä hetkellä puuttua.

Varkailta suojautuminen

Kajantie neuvoo ensisijassa suojaamaan kotitietokoneen päivityksiä ylläpitämällä.

– Tieto lähtee sieltä, missä se on puutteellisesti suojattu.

– Tämän voi estää suojaamalla ja päivittämällä kotikoneen.
Myöskään Internetin välityksellä tehtyjä ostoksia tai pankkiasioita ei kannata hoitaa Internet kahviloissa tai paikoissa joihin ei voi luottaa.
Antikainen neuvoo tekemään salasanoista vaikeita ja pitkiä. Niitä ei myöskään tulisi antaa kenellekään.

– Liitteitä ei kannata avata ja se mihin sekä millaisia tietoja antaa eteenpäin tulisi miettiä.

– Suomessa voi olla helpompaa suojautua identiteettivarkauden aiheuttamilta taloudellisilta vahingoilta kuin kiusaamistapauksilta.

Teksti: Jukka Vuorio

Netiketti auttaa käytöstavoissa bittiviidakossa

Internetissä on satoja miljoonia oikeita ihmisiä, joiden kanssa on mahdollista kommunikoida monin eri tavoin. Verkkoviestinnän nopeilla valtaväylillä profiilikuvien ja nimimerkkien takana olevat henkilöt ovat usein kärkkäitä provosoimaan, mutta myös kärkkäitä provosoitumaan, etenkin keskustelupalstoilla.
Internetissä toimimisen tueksi on laadittu netiketti, joka on yhdistelmä sanoista netti ja etiketti. Nykyään netikettejä on hyvin monenlaisia, mutta ne kaikki korostavat kohteliaisuutta, huolellisuutta ja vastuullisuutta.
Epävirallisuutensa vuoksi voi netikettiin viittaaminen kesken kiihkeän verkkosanavaihdon hermostuttaa keskustelukumppania entisestään.
Internetin jatkuvasti kehittyessä myös netiketti elää ja monimuotoistuu. Alla esimerkkejä kolmesta erilaisesta netiketistä.
Viestintäviraston ylläpitämältä tietoturvaopas.fi-sivustolta löytyvä netiketti ohjeistaa heti alkuun, että vaikka internetissä on kaikkea kivaa, on siellä yhtälailla myös huijareita, kiusaajia ja häiriköitä. Sivustolla neuvotaan, ettei netissä kannata kirjoittaa toiselle mitään sellaista, mitä ei olisi valmis sanomaan hänelle kasvotustenkin. Viestintävirasto muistuttaa myös, että ensitapaamisten järjestämisessä ja kaupanteossa kannattaa pitää mielessä, ettei toinen henkilö välttämättä ole se, joka väittää olevansa.
Viestintävirasto tuo esiin myös erään tärkeän huomioitavan asian; kerran nettiin laitettua materiaalia voi olla erittäin vaikea saada sieltä enää pois.
Opasmedia-nimisen yrityksen julkaiseman Suomen Internetoppaan netiketti lähtee liikkeelle alkeista kertomalla, että kaikki mitä internetissä lukee, ei välttämättä pidä paikkaansa. Lisäksi muistutetaan, että netissä surffaillessa sivustot esittävät toisinaan käyttäjälle ponnahdusikkunakysymyksiä. Niihin tulee vastata kyllä/yes ainoastaan, jos on aivan varma, mitä kysymys tarkoittaa.
Sähköpostin käytöstä sivusto sanoo varsin aiheellisesti, että sähköpostin käyttäminen mainontaan ja markkinointiin on epäsopivaa, mutta hyväksyttyä tiedottamiseen.
Suomen Internetoppaan mukaan kaikenlainen rasismi ja siihen yllyttäminen on kiellettyä.
Mannerheimin Lastensuojeluliiton netiketti on tehty erityisesti lasten ja nuorten avuksi. Se muistuttaa, ettei verkossa tavattu uusi ystävä välttämättä ole sellainen, kuin tämä väittää olevansa, ja että niin nuorella itsellään kuin hänen kaikilla tutuillaankin on oikeus yksityisyyteen. Kenestäkään ei saa levittää ikäviä kuvia tai juoruja. Myös tekijänoikeuksien kunnioittamisesta muistutetaan .

Tutustu netikettiin tarkemmin

- http://www.tietoturvaopas.fi/perusohjeet/netiketti.html
- http://www.internetopas.com/netiketti/
- http://www.mll.fi/nuortennetti/mina_ja_media/netiketti/

Monenlaista apua verkosta

Kriisi yllättää, arki on vaikeaa tai elämässä on väkivallan uhkaa? Verkossa on tarjolla apua monenlaiseen tarpeeseen, monella eri tavalla.

Suomen Mielenterveysseuran verkkokriisityö

Kriisikeskus Tukinet – arjen murheiden keskellä

Tukinetin avoimet ryhmät tarjoavat mahdollisuuden lukea muiden käyttäjien kirjoittamia tekstejä – joskus jo toisten tarinoiden lukeminen tarjoaa avaimia omaankin tilanteeseen. Osallistuakseen keskusteluihin asiakkaan tulee rekisteröityä, palvelut ovat silti kaikki maksuttomia. Tukinetin käyttäminen on tällöinkin anonyymia – asiakas valitsee itselleen käyttäjätunnuksen. Keskustelut ovat moderoituja ja teemat helpottavat itseään kiinnostavien tekstien löytämistä.
Avointen ryhmien lisäksi on tarjolla erilaisia teemaryhmiä sekä liveryhmiä, joissa tietystä teemasta keskustellaan chatissa. Teema- ja liveryhmät ovat ohjattuja – ohjaajamassa on aina ammattilainen, jonka työparina voi toimia koulutettu vapaaehtoinen. Ryhmien taustalta löytyy useita eri järjestöjä, joiden erityisosaaminen ja painopisteet näkyvät ryhmien tarjonnassa.
Tukinetissa on mahdollista saada myös henkilökohtaisen tuen palveluita. Rekisteröitynyt asiakas voi saada itselleen tukihenkilön, jonka kanssa voi kirjoittaa viestejä. Asiakkaalle luvataan vastaus viiden vuorokauden sisällä. Vastaajina toimii sekä kriisityöntekijöitä että koulutettuja vapaaehtoisia tukihenkilöitä.
Palvelu ja lisää tietoa www.tukinet.net

SELMA oma-apuohjelma

Joskus traumaattista kriisiä haluaa käsitellä vielä pidemmänkin ajan kuluttua, päällimmäisen shokkivaiheen jo mentyä ohi. SELMA oma-apuohjelma on tarkoitettu avuksi ja tueksi juuri tällöin. SELMA on kahdeksan viikkoa kestävä oma-apuohjelma verkossa. SELMA sisältää luettavaa materiaalia, kirjoitustehtäviä ja erilaisia harjoituksia. Työskentelyn tukena toimii tutor, joka on koulutettu kriisityöntekijä. Ohjelma perustuu kuitenkin itsenäiseen kirjoittamisen ja harjoitusten kautta tapahtuvaan työskentelyyn.
SELMA oma-apuohjelma sisältää kahdeksan istuntoa, joiden aikana käsitellään tapahtunutta ja kriisejä sekä niistä selviytymistä useista eri näkökulmista.
Lisää SELMAsta www.e-mielenterveys.fi.

SOS-kriisikeskus Suomi24.fi:ssä

Suomen Mielenterveysseuran omien palveluiden lisäksi SOS-kriisikeskus toimii Suomi24.fi sivustolla tehdän ennaltaehkäisevää tukityötä ja palveluohjausta. Toiminnan tavoitteena on viedä verkkokriisityötä sinne missä ihmiset ovat - ohjata asiakkaita Suomen Mielenterveysseuran palveluihin sekä informoida palveluiden sisällöistä asiakkaat ohjataan SMS:n jo olemassa olevien verkko-, kriisipuhelin, tai kasvokkaisten palveluiden piirin. Tällä hetkellä toiminnassa on keskitytty erityisesti viestiketjuihin, joissa asiakas kirjoittaa itsetuhoisista ajatuksistaan tai suunnittelee itsemurhaa. Toiminta on otettu erittäin hyvin vastaan ja asiakkaat ovat kokeneet tätä kautta tulevan informaation ja tuen helpoksi tavaksi kuulla palveluista.

E-mielenterveys ja vahvistamo

Suomen Mielenterveysseuran nettisivustot www.e-mielenterveys.fi sekä www.vahvistamo.fi tarjoavat tietoa mielenterveyden tukemisesta sekä mielenterveydenhäiriöistä. Sivustojen kautta voi tiedon lisäksi löytää myös itselle tai läheiselleen sopivan hoitotahon.

Satu Raappana-Jokinen
verkkokriisityön päällikkö
Suomen Mielenterveysseuran SOS-kriisikeskus

Nettiturvakodista apua perhe- ja lähisuhdeväkivaltaan

Ensi- ja turvakotien liiton ylläpitämästä Nettiturvakodista tarjoaa tietoa, apua ja tukea väkivallan kaikille osapuolille: kokijoille, tekijöille, lapsille ja nuorille sekä huolestuneille läheisille.

Nettiturvakodissa avun hakemiseen voi rohkaista esimerkiksi testi, jossa arvioidaan väkivallan uhkaa omassa parisuhteessa. Tietosivujen kautta voi tutustua auttaviin palveluihin ja niistä voi kysyä lisää kahdenkeskisessä chatissa, joka on Nettiturvakodin yksi suosituimmista osioista. Juttelukaverikseen avun tarvitsija saa väkivaltatyön asiantuntijan jostakin Ensi- ja turvakotien liiton jäsenyhdistyksestä. Palvelu on maksuton, siihen kirjaudutaan nimimerkillä ja yhden chatin kesto on 30 minuuttia.

Nettiturvakoti: www.turvakoti.net
Nettiturvakoti Facebookissa:
facebook.com/nettiturvakoti

Emmi Juutilainen
verkkoauttamisen kehittäjä
Ensi- ja turvakotien liitto

Kirkon avoimet ovet verkossa

Kirkossa verkkoauttamistyötä tehdään valtakunnallisesti ulkopuolisten toimijoiden sivustoilla, kuten Suomi24.fi:ssä, Facebookissa tai city.fi:ssä. Kirkon viestintä verkossa pyrkii eri kanavien avulla vastaamaan ihmisten henkilökohtaiseen hätään.

Kahdenkeskinen chat on osoittautunut mielekkääksi kohtauspaikaksi. Vaikka väline on virtuaalinen, kohdatut ihmiset ja hänen ajatuksensa ovat yhtä oikeita ja aitoja kuin kasvokkain käytävässä keskustelussa. Virtuaalinen väline tarjoaa kohtaamisille uusia mahdollisuuksia ja haastaa kirkon perinteistä sielunhoitokäsitystä.

Facebookiin perustettiin marraskuussa 2011 Kirkko Suomessa -sivu. Kirkko Suomessa -sivun tarkoitus ei ole niinkään tiedon jakaminen vaan lohdun ja toivon sekä yhteisöllisyyden näkökulma. Päivitysten julkaisemisen lisäksi kannustamme ihmisiä keskustelemaan niistä ja osallistumme keskusteluun kirkkona. Sivua koordinoi kirkon yhteinen verkkotyö, mutta tekijöinä on useita seurakuntien työntekijöitä.

Kirkon eri ammattiryhmien osaamista hyödynnetään palveluissa. Esimerkiksi kirkon perheneuvojat tarjoavat omaa osaamistaan Suhdeklinikalla, jossa vastataan kysymyksiin suhdekiemuroista. Papit, nuorisotyöntekijät, diakonit ja lastenohjaajat käyttävät omaa osaamistaan palvelusta riippuen.

Kirkko kuulolla –palsta:
http://keskustelu.suomi24.fi/debate/6049

Kirkko Suomessa:
https://www.facebook.com/kirkkosuomessa

Suhdeklinikka:
http://www.city.fi/profiilit/suhdeklinikka/blogi

Minna Jaakkola
Yhteisökoordinaattori
Kirkkohallitus

RIKUn etsivätyö Suomi24.fi:ssä

Suomi24 on Suomen suurin verkkoyhteisö. Siellä on yli 2800 keskustelupalstaa ja 23 aihealuetta. Viikkokäyttäjien määrä on huimat 1,37 miljoonaa. Koska kävijöitä on paljon ja keskustelu vilkasta, kysymyksiä palstoille lähettävät saavat hyvin monenkirjavia vastauksia. Rikosuhripäivystys (RIKU) pyrkii etsimään palstojen kysymysten joukosta sellaisia, joihin voimme vastata asiallisesti ja rikoksen uhrin, heidän läheistensä tai rikosasiassa todistavien asemaa ja tietoisuutta parantaen. On myös tärkeää, että rikoksen uhrin oikeusturva toteutuu parhaalla mahdollisella tavalla.

Suomi24ssä ei ole erillistä RIKUn keskustelupalstaa, vaan kysymysten joukosta tehtäväänsä koulutetut etsivän työn tekijät hakevat sellaisia, joissa on selkeä kysymys koskien rikoksen uhria tai oikeusprosessia. Työskentelymme lähtökohtana on asiakaslähtöisyys ja ihmisen tilanteen ja tarpeiden huomioon ottaminen. On tärkeää että rikoksen uhriksi joutunut saa oikeaa tietoa uhrin asemasta, edessä mahdollisesti olevasta oikeusprosessista ja siihen liittyvistä kysymyksistä. Myös tuen antaminen ja eri palveluiden piiriin ohjaaminen kuuluvat tehtäviimme. Suomi24 kautta saamme myös tärkeää tietoa rikoksen uhrin asemasta tänä päivänä ja pyrimme kehittämään palvelujamme esille tulevien tarpeiden mukaan.

Tiina Rantanen
aluejohtaja
RIKU, Lounais-Suomen aluetoimisto

AUTONOMI
Paikallinen autokorjaamosi

Auton palautukset huollosta
24h/VRK
Nouda autosi silloin kun se sinulle sopii!

Autoservice Lohja

Tarrantie 3, 08500 Lohja
puhelin 020 710 9515 www.autoservicelohja.fi

Nettikiusaaminen on kaikkien asia

Netissä voi joutua kiusatuksi, vaikka kiusattu ei kohtaa kiusaajiaan kasvokkain. Kiusaaminen ei kosketa vain kiusattua ja kiusaajaa vaan myös sivullisia. He ovat myös erityisen tärkeässä asemassa nettikiusaamisen vastaisessa toiminnassa. Sivullisten puuttuminen kiusaamiseen on tärkeää

Nettikiusaamista voidaan pitää eräänlaisena sateenvarjokäsitteenä. Sen alle yhdistetään erilaisia määritelmiä, jotka auttavat ymmärtämään ilmiötä syvemmin. Yleisesti sillä tarkoitetaan interaktiivisen teknologian välityksellä kuten erilaisten verkkopalveluiden ja mobiililaitteiden viestitoimintojen välityksellä tapahtuvaa kiusaamista.

Nettikiusaamisessa on läsnä samoja elementtejä kuin muussakin kiusaamisessa. Se on toisen piinaamista, häiritsemistä, uhkaamista, nolaamista ja toiselle pahan mielen aiheuttamista. Kiusatulle siitä tekee erityisen rankkaa se, että ilkeä teko saattaa tunkeutua kiusatun elämänpiiriin kotonakin, kun aukaisee nettiyhteyden. Netissä tiedot myös leviävät laajemmalle kuin kukaan pystyy arvioimaan, kun yksittäistä tekoa saattaa seurata sivusta useita sivullisia ja kiusaajiksi voi ryhtyä myös täysin tuntemattomia henkilöitä. Netissä julkaistua on lähes mahdoton poistaa kokonaan, ja siksi harmittomaltakin vaikuttavasta pilasta voi aiheutua kiusatulle pitkäaikaista murhetta.

Netissä kiusaajat voivat perustaa haukkumaryhmiä, levittää perättömiä juoruja ja pilkkaavia kommentteja, muokata kiusatun kuvia ja julkaista niitä yhteystietoineen, tai he voivat käyttää luvatta kiusatun henkilökohtaisia tietoja ja salasanoja. Toisinaan kiusaamisen syyksi voi riittää pieni arjessa tapahtunut kömmähdys, joka mukana olevien tallennuslaitteiden kautta saa todistajikseen laajan nettiyleisön. Kiusaaminen voi olla myös jatkuvaa eristämistä nettiyhteisöstä. Nettikiusaamiseen tulee uusia muotoja uudenlaisten palveluiden käyttöönoton myötä.

Nettiviestinnän anonyymiys

Netissä voi kiusata anonyymisti eli nimettömänä. Ne, joilla ei ole uskallusta ilkeillä kasvotusten, voivat esittää pilkkaavia kommentteja paljastamatta henkilöllisyyttään. Myös kiusatut voivat nettiviestinnässä antaa takaisin niille, jotka jättävät heidät huomioimatta arjessa tai loukkaavat heitä. Netin anonyymiys mahdollistaa mielipiteen ja tunteen ilmaisun myös näissä tapauksissa. Nettiviestinnässä saattaa unohtua, että oikeuksiin liittyy aina velvollisuuksia, eikä mielenilmauksilla saa loukata toisen oikeuksia.
Nimettömänä voisi kuvitella olevan helppoa puuttua peliin sen sijaan, että seuraisi kiusaamista hiljaa sivusta. Anonyymiys ei kuitenkaan näytä helpottavan kiusaamiseen puuttumista netissä. Päinvastoin kiusaamiseen ryhtyminen, sen uusintaminen sekä hiljaa sivusta seuraaminen vaikuttaisi netissä olevan tavallista helpompaa.

Nettikiusaamisen ominaisuus on myös nopeus, joka yhdistettynä anonyymiyteen edistää leviämistä. Kasvottomana on helppoa tykätä, linkitellä ja jakaa noloja pätkiä edelleen. Nämä toiminnot vahvistavat huonoa käytöstä ja siten kannustavat kiusaamiseen. Nettikiusaamista todistaa yleensä isompi joukko kuin esimerkiksi koulun pihalla. Kun useat ihmiset herjaavat, yksittäisen kiusaajan kokema vastuu teoistaan heikentyy. Nettiviestinnässä moraalisen käyttäytymisen tavoittelu hiipuu vuorovaikutuksen kasvottomuuden ja nimettömyyden vuoksi.

Tahallista vai tahatonta?

Aina kiusaaminen ei ole tahallista. Nuoret järjestävät kauneuskilpailuja, mutta eivät tule ajatelleeksi, että vähän ääniä saanut saattaa pahoittaa mielensä. Toisinaan saatetaan laatia kysely, jonka tulos on kaikkea muuta kuin mairitteleva voittajalle tai kisan häviäjälle. Kyse ei ole niinkään tahallisesta yrityksestä loukata toista, vaan kyvyttömyydestä ennakoida oman toimintansa seurauksia.

Nettikiusaaminen ei rajaudu yksinomaan nuorten elämään, vaan on kaikkia koskettava yhteiskunnallinen ilmiö. Netissä tapahtuvaan saatetaan kuitenkin suhtautua välinpitämättömästi, koska asia ei tapahtunut oikeassa elämässä vaan netissä. Pilkasta tai syrjinnästä kumpuava pahan olon kokemus on nettikiusaamisen uhriksi joutuvalle kuitenkin totta.

> *” Nettikiusaaminen ei rajaudu yksinomaan nuorten elämään”*

Kiusaamiselta suojautuminen netissä

Nuoria on muistutettava siitä, ettei omia eikä varsinkaan toisten henkilökohtaisia asioita kannata jakaa netissä. On hyvä opetella ennakoimaan, miettiä tovi ennen klikkausta, jotta ei altista itseään kiusatuksi tai tule vahingossa loukanneeksi toista.

Nettikiusaaminen on kaikkien asia, jokaisen on toimittava, jotta asiat muuttuisivat paremmiksi. Useimmille palveluiden ylläpidoille voi ilmoittaa palvelun käyttösääntöjen vastaisesta toiminnasta, ja monet palvelut tarjoavat mahdollisuuksia estää häiritsevien käyttäjien yhteydenottoyritykset. Kun nettikiusaaminen täyttää rikoksen tunnusmerkit, siitä on ilmoitettava poliisille.

Lapsen oikeuksien sopimus takaa nuorelle oikeuden erityiseen suojeluun ja huolenpitoon kaikissa elinpiireissään, myös netissä. Kun aikuiset valmistavat nuoria kohtaamaan nettimaailman haastavia tilanteita ja opettavat heille toiset huomioivia tapoja viestiä, luodaan parempaa verkkoilmapiiriä, jossa nuoret voivat turvallisesti osallistua ja viihtyä.

Lisää kiusaamisesta ja nettikiusaamisesta: www.mll.fi/kiusaaminen

Satu Valkonen
Erityissuunnittelija, mediakasvatuksen kehittäjä / MLL
Tiia Posa
Nuorisotyön suunnittelija /MLL

Ihmiskaupan uhreilla on oikeus apuun

Euroopan neuvoston ihmiskaupan vastaista toimintaa koskeva yleissopimus on tärkein Suomea oikeudellisesti sitova ihmiskaupan vastainen kansainvälinen asiakirja. Yleissopimus on tullut Suomen osalta voimaan syyskuussa 2012 usean vuoden valmistelun jälkeen. Yleissopimuksen määräysten täytäntöönpanoa sopijavaltioissa valvoo itsenäinen ja riippumaton asiantuntijakomitea GRETA. GRETA aloittaa Suomeen kohdistuvat valvontatoimensa tulevan syksyn aikana. Tästä syystä lienee aiheellista kertoa, mistä yleissopimuksessa on kysymys, ja mitä merkitystä sillä on Suomelle.

Yleissopimus on ihmisoikeussopimus, joka tunnustaa ihmiskaupan olevan ihmisoikeusloukkaus ja vakava rikos yksilön ihmisarvoa ja koskemattomuutta vastaan. Tätä tunnustusta ihmiskauppa ei – yllättävää kyllä – ole aikaisemmin saanut. Yleissopimus turvaa ihmiskaupan uhrien oikeudet muun muassa apuun ja suojeluun, harkinta-aikaan ja oleskelulupaan.

Tässä kirjoituksessa kerrotaan yleissopimuksen uhrien tunnistamista ja auttamista koskevista määräyksistä, GRETAn kannanotoista ja Suomen ihmiskaupan vastaisen toiminnan kohtaamista haasteista näissä kysymyksissä. Kansallinen ihmiskaupparaportoija julkaisee alkusyksystä tuoreimman kertomuksensa, jonka tarkoituksena on arvioida Suomen ihmiskaupan vastaisen toiminnan tilaa yleissopimuksen valossa.

Ihmiskaupan uhrien tunnistaminen on varmistettava

Yleissopimus on ensimmäinen kansainvälisoikeudellinen asiakirja, joka sisältää erityisen määräyksen ihmiskaupan uhrien tunnistamisesta. Uhrien tunnistaminen on edellytys sille, että yleissopimuksen sisältämät uhrien oikeudet myös käytännössä toteutuvat. Sen lisäksi, että yleissopimus vaatii sopijavaltioita eri keinoin (muun muassa lainsäädäntö, koulutus, viranomaisten ja kansalaisjärjestöjen välinen yhteistyö) varmistamaan uhrien asianmukaisen tunnistamisen, se kieltää sellaisen, luvattomastikin maassa oleskelevan henkilön maasta poistamisen, jonka kohdalla on syntynyt epäilys ihmiskaupan uhriksi joutumisesta. Uhrien tunnistamisesta ovat vastuussa kaikki viranomaiset, jotka voivat kohdata ihmiskaupan uhreja.

Asiantuntijakomitea GRETA on sopijavaltioiden ihmiskaupan vastaista toimintaa arvioidessaan havainnut, että ihmiskaupan uhrien tunnistamisessa on vakavia puutteita. GRETA on moittinut sopijavaltioita siitä, että luvattomasti maassa oleskelevat ihmiskaupan uhrit poistetaan maasta tunnistamatta heitä ja tarjoamatta heille yleissopimuksen edellyttämää apua. He saattavat myös joutua rangaistuiksi laittomasta maahantulosta. GRETA on lisäksi havainnut, että silloinkin, kun ihmiskaupan uhrit periaatteessa tunnistetaan, uhrien auttamisessa ylikorostuu sopijavaltioiden tavoite saada uhrit tekemään yhteistyötä esitutkintaviranomaisten kanssa tai torjua laitonta maahanmuuttoa. GRETA on havainnut, että monet ihmiskaupan uhrit eivät edes halua tulla ohjatuiksi viralliseen auttamisjärjestelmään. He pelkäävät, että viranomaiset eivät auta heitä, vaan poistavat heidät maasta.

Sopijavaltioilla tulisi GRETAn näkemyksen mukaan olla selkeä uhrien tunnistamisen ja avun piiriin ohjaamisen toimintamalli (”national referral mechanism/procedures”, NRM). GRETA on katsonut, että tällainen ehyt toimintamalli selkiyttää toimijoiden välistä yhteistyötä ja vastuunjakoa sekä edistää uhrien asianmukaista tunnistamista ja avun piiriin ohjautumista. Se myös vahvistaa auttamisen ennakoitavuutta.

Henkilön tunnistaminen ihmiskaupan uhriksi ei saa GRETAn näkemyksen mukaan riippua siitä, onko tapauksessa riittävästi perusteita rikosprosessin aloittamiseen, tai suostuuko henkilö yhteistyöhön esitutkintaviranomaisten kanssa. GRETA on kehottanut sopijavaltioita olemaan erityisen tarkkaavaisia, jotta luvattomassa asemassa olevat ihmiskaupan uhrit tulevat asianmukaisesti tunnistetuiksi, ja että heille tarjotaan apua siten kuin yleissopimus sopijavaltioilta edellyttää.

GRETAn mukaan kaikki henkilöt, joiden tarinasta löytyy yleissopimuksen määritelmän mukaisia viitteitä ihmiskaupasta, tulee tunnistaa ihmiskaupan uhreiksi ja heille tulee tarjota apua. GRETA on katsonut, että ihmiskaupan uhrin yleissopimuksessa luetellut oikeudet tulee turvata myös silloin, kun hän on joutunut ihmiskaupan uhriksi jossakin muussa maassa ennen kyseessä olevan sopijavaltion alueelle saapumistaan. Ihmiskaupan uhrit tulee näin olleen tunnistaa myös muun muassa turvapaikanhakijoiden joukosta.

Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä pähkinänkuoressa

Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmästä säädetään laissa kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta. Laissa ihmiskaupan uhrilla tarkoitetaan henkilöä, joka on ilmeisesti avun tarpeessa ihmiskaupan kohteeksi joutumisen vuoksi tai erityisen avun tarpeessa ihmiskaupparikosta tutkittaessa. Säännöksiä voidaan lain mukaan soveltaa henkilöön, jolle on annettu ulkomaalaislain mukainen harkinta-aika, tai jolle on myönnetty ulkomaalaislaissa tarkoitettu oleskelulupa, tai jonka muutoin voidaan olosuhteiden perusteella arvioida olevan ihmiskaupan uhri tai erityisen avun tarpeessa ihmiskaupparikosta tutkittaessa.

Ihmiskaupan uhrien auttamisesta vastaa Joutsenon vastaanottokeskus. Päätöksen ihmiskaupan uhrien hyväksymisestä auttamisjärjestelmän piiriin tekee vastaanottokeskuksen johtaja moniammatillisen arviointiryhmän tuella. Vastaanottokeskuksen johtaja tekee päätöksen myös auttamisjärjestelmästä poistamisesta. Päätökset ovat valituskelpoisia hallintopäätöksiä. Niistä voi valittaa Kouvolan hallinto-oikeuteen.

Lain mukaan ihmiskaupan uhreille voidaan järjestää palveluja ja tukitoimia, joihin voi sisältyä oikeudellista ja muuta neuvontaa, kriisiapua, sosiaali- ja terveyspalveluja, tulkki- ja käännöspalveluja sekä muita tukipalveluja, majoitus tai asuminen, vastaanottoraha tai toimeentulotuki ja muu tarpeellinen huolenpito sekä turvallisen paluun tukeminen. Palveluja ja tukitoimia annettaessa tulee ottaa huomioon ihmiskaupan uhrin iästä, turvattomasta asemasta sekä fyysisestä ja psyykkisestä tilasta johtuvat erityistarpeet ja sekä ihmiskaupan uhrin että palveluja ja tukitoimia järjestävän henkilöstön turvallisuus. Vastaanottokeskus järjestää uhreille tarjotut palvelut itse tai ostaa ne esimerkiksi yksityisiltä palveluntuottajilta tai järjestöiltä (ks. lisää auttamisjärjestelmästä www.ihmiskauppa.fi).

Artikla 10 - Uhrien tunnistaminen

1. Osapuolet asettavat toimivaltaisten viranomaistensa käyttöön henkilöitä, jotka ovat koulutettuja ja päteviä ihmiskaupan ehkäisemiseen ja torjuntaan sekä uhrien tunnistamiseen ja auttamiseen, lapset mukaan lukien, ja varmistavat, että eri viranomaiset toimivat yhteistyössä sekä keskenään että asianomaisten tukiorganisaatioiden kanssa, jotta uhrit voidaan tunnistaa menettelyllä, jossa otetaan asianmukaisesti huomioon nais- ja lapsiuhrien erityisasema, ja jotta heille voidaan tarvittaessa myöntää oleskeluluvat tämän yleissopimuksen 14 artiklassa tarkoitetuin edellytyksin.

2. Osapuolet toteuttavat uhrien tunnistamiseksi tarvittavat lainsäädäntö- tai muut toimet, tarvittaessa yhteistyössä muiden osapuolten ja asianomaisten tukiorganisaatioiden kanssa. Osapuolet varmistavat, että jos toimivaltaisilla viranomaisilla on perusteltua syytä epäillä henkilön joutuneen ihmiskaupan uhriksi, tällaista henkilöä ei poisteta niiden alueilta ennen kuin toimivaltaiset viranomaiset ovat saattaneet päätökseen henkilön tunnistamisen tämän yleissopimuksen 18 artiklan mukaisen rikoksen uhriksi, ja ne varmistavat myös, että henkilö saa 12 artiklan 1 ja 2 kohdan mukaisen avun.

3. Jos uhrin ikä on epäselvä ja on perusteita epäillä uhrin olevan lapsi, hänet oletetaan lapseksi ja häneen kohdistetaan erityisiä suojelutoimia, kunnes hänen ikänsä todennetaan.

4. Heti kun vailla huoltajaa oleva lapsi tunnistetaan uhriksi, osapuoli

a) järjestää lapsen edustajaksi laillisen holhoojan, organisaation tai viranomaisen, joka toimii lapsen edun mukaisesti;
b) toteuttaa tarvittavat toimet lapsen henkilöllisyyden ja kansallisuuden selvittämiseksi;
c) pyrkii kaikin keinoin löytämään lapsen perheen, jos tämä on lapsen edun mukaista.

Artikla 12 - Uhrien auttaminen

1. Osapuolet toteuttavat tarvittavat lainsäädäntö- tai muut toimet, joilla autetaan uhreja toipumaan fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti. Tähän apuun kuuluu ainakin
a) uhrien toimeentulon mahdollistavan elintason järjestäminen asianmukaisen ja turvallisen majoituksen, psykologisen ja aineellisen avun sekä vastaavien toimien avulla;
b) pääsy kiireelliseen sairaanhoitoon;
c) käännös- ja tulkkauspalvelut tarvittaessa;
d) neuvonta ja tiedottaminen uhrien ymmärtämällä kielellä erityisesti uhrien laillisista oikeuksista ja heidän käytettävissään olevista palveluista;
e) apu, jolla mahdollistetaan heidän oikeuksiensa ja etujensa esittäminen ja käsittely rikoksentekijöitä vastaan käytävien rikosoikeudenkäyntien asianmukaisissa vaiheissa;
f) lasten mahdollisuus koulutukseen.
2. Osapuolet ottavat asianmukaisesti huomioon uhrin turvan ja suojelun tarpeet.
3. Lisäksi osapuolet antavat tarvittavan sairaanhoito- tai muun avun niiden alueella laillisesti oleskeleville uhreille, jotka tarvitsevat tällaista apua mutta joilla ei ole riittäviä voimavaroja.
4. Osapuolet vahvistavat säännöt, joiden mukaan niiden alueella laillisesti oleskelevat uhrit saavat osallistua työmarkkinoille sekä ammatilliseen ja yleissivistävään koulutukseen.
5. Osapuolet toteuttavat tarvittaessa ja valtionsisäisen lainsäädäntönsä mukaisin edellytyksin toimet tehdäkseen yhteistyötä uhrien auttamiseen osallistuvien kansalaisjärjestöjen, muiden asianomaisten järjestöjen tai muiden kansalaisyhteiskunnan toimijoiden kanssa.
6. Osapuolet toteuttavat tarvittavat lainsäädäntö- tai muut toimet sen varmistamiseksi, ettei uhrin halukkuutta toimia todistajana aseteta hänelle annettavan avun ehdoksi.
7. Tämän artiklan määräysten täytäntöön panemiseksi osapuolet varmistavat, että annettavat palvelut perustuvat yksimielisyyteen ja tietoihin, ottaen asianmukaisesti huomioon haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden erityistarpeet sekä majoitukseen, koulutukseen ja asianmukaiseen terveydenhuoltoon liittyvät lasten oikeudet.

Ihmiskaupan uhreille on tarjottava apua

Yleissopimuksen mukaan kaikille sopijavaltion alueella oleskeleville ihmiskaupan uhreille on tarjottava siinä luetellut palvelut. Niille henkilöille, joiden tunnistamisprosessi on vielä kesken, tai jotka oleskelevat maassa harkinta-ajalla, sopijavaltioiden on taattava tietyt vähimmäispalvelut kuten majoitus ja kiireellinen sairaanhoito. Kun tunnistamisprosessi on saatettu loppuun, tulee uhreille tarjota kaikki yleissopimuksessa mainitut palvelut. Apua ei saa tehdä ehdolliseksi yhteistyöstä viranomaisten kanssa.

GRETA on sopijavaltioiden toimintaa arvioidessaan havainnut, että ihmiskaupan uhrien auttaminen on usein puutteellista. GRETA on huomannut, ettei osa auttamisjärjestelmään hakeutuneista uhreista ole päässyt avun piiriin, koska heitä ei ole tunnistettu ihmiskaupan uhreiksi tai he eivät ole kyenneet esittämään viranomaisille riittävästi todisteita ihmiskaupan uhriksi joutumisestaan. GRETA on moittinut sopijavaltioita siitä, etteivät ne ole antaneet kaikille ihmiskaupan uhreille apua, koska uhrin kohtaaman hyväksikäytön ja avun piiriin ohjautumisen väliin on jäänyt liian pitkä aika, eikä uhri viranomaisten käsityksen mukaan ole ollut välittömän

”Nyt olisi tärkeätä antaa viranomaisille ja kansalaisjärjestöille sekä toimijoiden väliselle yhteistyölle riittävät välineet ja resurssit”

avun tarpeessa. GRETA on havainnut, että uhrit joutuvat eri tavoin kohdelluiksi riippuen siitä, missä osassa maata he oleskelevat. GRETA on lisäksi huomannut, etteivät ihmiskaupan uhrien auttamiseen tähtäävät toimet usein vastaa uhrien yksilöllisiin tarpeisiin. Huolestuttavana GRETA on pitänyt sitäkin, että osa kansalaisjärjestöiltä apua hakeneista ihmiskaupan uhreista ei syystä tai toisesta edes halua tulla ohjatuksi viralliseen auttamisjärjestelmään.

GRETA on korostanut, että kaikki ihmiskaupan uhrit tulee tunnistaa ja ohjata avun piiriin, ja että sopijavaltioiden tulisi aktiivisesti tiedottaa tarjolla olevista palveluista ja keinoista hakeutua auttamisjärjestelmään. Tämän tiedon tulisi olla saatavilla useilla kielillä. GRETA on kiinnittänyt huomiota siihen, että ihmiskaupan uhreille tarjottavia palveluita on saatavissa joka puolella maata yhdenvertaisesti. GRETA on myös korostanut muodollisten yhteistyömekanismien rakentamista viranomaisten ja kansalaisjärjestöjen välille ihmiskaupan uhrien auttamisen tehostamiseksi. GRETA on vaatinut sopijavaltioita selvittämään ne syyt, miksi ihmiskaupan uhrit eivät halua tulla ohjatuksi auttamisjärjestelmään.

Suomessa on menty parempaan suunta

Suomessa ihmiskauppaa torjutaan tehokkaammin ja ihmiskaupan uhreja autetaan paremmin kuin muutama vuosi sitten. Tämä näkyy muun muassa siinä, että ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmään ohjautuu enemmän ihmiskaupan uhreja kuin alkuvuosina, auttamisjärjestelmä kykenee aikaisempaa paremmin vastaamaan uhrien yksilöllisiin avun tarpeisiin, ihmiskaupan uhreille myönnetään enemmän oleskelulupia kuin ennen, ihmiskauppaa koskevia esitutkintoja käynnistetään aikaisempaa useammin ja ihmiskauppatuomioiden määrä on lähiaikoina selvästi kasvanut.

Myönteisestä kehityksestä huolimatta edelleen on paljon tehtävää, jotta ihmiskaupan vastainen toiminta olisi riittävän tehokasta, ja jotta se turvaisi ihmiskaupan uhrien oikeudet siten kuin yleissopimus sopijavaltioilta edellyttää. Yleissopimuksen korostama ihmisoikeusperusteisuus ei toteudu Suomen ihmiskaupan vastaisessa toiminnassa.

... mutta edelleen on työtä tehtävänä

Tiivistetysti suurimmat ihmiskaupan vastaisen toiminnan haasteet liittyvät uhrien tunnistamista ja avun piiriin ohjautumista edistävän lainsäädännön ja rakenteiden puuttumiseen. Ihmiskaupan uhrien tunnistamista ja auttamista hankaloittaa se, ettei sitä ole kattavasti säännelty tai edes ohjeistettu. Suomella ei ole ehyttä ja yhteisesti sovittua toimintamallia uhrien tunnistamisesta ja avun piiriin ohjaamisesta (NRM). Epäselvyyttä on muun muassa siitä, mikä on toimivaltainen viranomainen tunnistamaan ihmiskaupan uhrin. Ihmiskaupan vastaisen toiminnan kokonaiskuvassa seurauksena saattaa olla se, että esitutkintaviranomaisten rooli ylikorostuu uhrien suojelutarpeen kustannuksella. Lisäksi tunnistamisen esivaiheeseen eli niin sanotun harmaan alueen tunnistamiseen ja kansalaisjärjestöjen rahoitukseen on kiinnitetty riittämättömästi huomiota.

Kansallinen ihmiskauppakoordinaattori ja häntä ohjaamaan perustettava poikkihallinnollinen korkeatasoinen ohjausryhmä saattavat osaltaan vastata näihin haasteisiin. Tämän toiminnan on tarkoitus alkaa vuoden 2014 alussa. Myös sisäasianministeriön uhrien auttamista koskevan lainsäädäntöhankkeen tarkoituksena on tuoda tilanteeseen parannusta, mutta hankkeen eteneminen ja tulokset näyttävät varsin epävarmoilta. Kansallinen ihmiskaupparaportoija joutui irtautumaan työryhmästä, koska sen työskentelytapa ei ollut omiaan edistämään ihmiskaupan vastaisen lainsäädännön kehittämistä.

Tältä ihmiskaupan uhrien auttamista koskevalta lakihankkeelta odotetaan ratkaisua moniin keskeisiin käytännössä esiin nouseisiin ongelmiin. Auttamisjärjestelmää kritisoidaan läpinäkyvyyden, avoimuuden ja ennakoimattomuuden puutteesta sekä hakijoiden/asiakkaiden epäyhdenvertaisesta kohtelusta. Lainsäädäntö ei riittävällä tavalla säätele auttamisjärjestelmään hyväksymistä, järjestelmästä poistamista tai palveluiden järjestämistä. Auttamisjärjestelmän suhde muuhun lainsäädäntöön, kuten lastensuojelu-, sosiaalihuolto- tai ulkomaalaislakiin on epäselvä. Viranomaisilla on huomattavan paljon harkintavaltaa yksittäistä hakijaa/asiakasta koskevissa asioissa, eikä päätösten perusteluita ole aina helppo selvittää. Myöskään auttamisjärjestelmän ja kuntien roolit ja vastuunjako eivät ole selvät.

Venla Roth ylitarkastaja, OTT työskentelee Vähemmistövaltuutetun / Kansallisen ihmiskaupparaportoijan toimistossa.

Moniin muihin maihin verrattuna Suomen erityinen haaste on prostituutiossa ja paritustoiminnassa seksuaalisen hyväksikäytön kohteiksi joutuneiden uhrien tunnistaminen ja näihin rikoksiin kohdistuvan esitutkinnan asianmukainen suorittaminen. Myös työperäisen ihmiskaupan tunnistamisessa on puutteita samoin kuin muiden hyväksikäyttötarkoitusten kuten kerjäämiseen liittyvän ihmiskaupan tunnistamisessa. Ihmiskaupasta vallitsee edelleen varsin yksioikoinen, jopa stereotyyppinen käsitys, mikä vaikeuttaa ihmiskaupan uhrien tunnistamista ja avun piiriin ohjaamista.

Ihmiskaupan tunnistamista saattaa edistää rikoslakiin ehdotetut muutokset, joiden myötä ihmiskaupan ja sen lähirikosten rajanvedot selkiytyvät ja paritusrikoksen todistajan asema rikosprosessissa paranee. Nämä muutosehdotukset helpottanevat toteutuessaan myös ihmiskaupparikosten esitutkintaa ja syytetoimia, kun ihmiskauppasäännösten soveltaminen helpottuu. Uhrin psyykkisestä painostamisesta tai pakottamisesta sekä riippuvaisen aseman tai turvattoman tilan hyödyntämisestä tulee entistä selvemmin ihmiskauppasäännösten ydin.

Ihmiskaupan ehkäiseminen on todennäköisesti ihmiskaupan vastaisen toiminnan laiminlyödyin osa-alue. Toimenpiteet ovat hajanaisia, eikä niiden toimeenpanoa ja vaikuttavuutta ole koordinoidusti seurattu. Ihmiskauppaa aiheuttavaan kysyntään liittyvät toimenpiteet ovat osoittautuneet riittämättömiksi. Maan sisäisen tai Suomesta ulkomaille kohdistuvan ihmiskaupan ehkäisemiseen ei ole juurikaan kiinnitetty huomiota, koska yleensä Suomen nähdään olevan vain kauttakulku- ja kohdemaa ulkomaalaistaustaisille ihmiskaupan uhreille. Ihmiskaupan vastaista toimintaa hankaloittaa myös se, että toiminnan resurssit ovat hyvin pienet.

Ihmiskauppa voidaan nujertaa

Suomessa on päästy huomattavasti eteenpäin niistä ajoista, jolloin ihmiskauppaa ei lainkaan tunnustettu maan ongelmaksi tai Suomea pidettiin vain ihmiskaupan kauttakulkumaana. Suomi on muun muassa vähäisen korruptiotasonsa, hyvän infrastruktuurinsa, yhteiskunnallisen tasa-arvonsa ja vahvan oikeusvaltiokulttuurinsa vuoksi sellaisessa asemassa, että sen on mahdollista saavuttaa hyviä tuloksia ihmiskaupan vastaisessa toiminnassa. Tämä yhteiskunnallinen perusta saattaa kuitenkin samalla altistaa meidät sokeudelle: meidän voi olla vaikea kohdata uhreja ja käsitellä heidän tarinoitaan, asettua heidän asemaansa ja suojella heitä. Hyväksikäytöstä kertova, apua hakeva ihmiskaupan uhri voikin joutua epäuskon ja vähättelyn kohteeksi.

Nyt olisi tärkeää antaa viranomaisille ja kansalaisjärjestöille sekä toimijoiden väliselle yhteistyölle riittävät välineet ja resurssit ihmiskauppaan puuttumiseksi ja ehkäisemiseksi sekä uhrien oikeuksien turvaamiseksi. Ihmiskaupan uhrien tunnistaminen tulisi sisällyttää nykyistä useampien viranomaisten työtehtäviin. Samalla tulisi panostaa kansalaisjärjestöissä tehtävään ihmiskaupan vastaiseen työhön. Ihmiskaupan uhrien oikeuksien toteutuminen tulisi asettaa yhä vahvemmin ihmiskaupan vastaisen toiminnan ytimeen. Näin myös ehkäistäisiin ja torjuttaisiin ihmiskapparikollisuutta tehokkaasti ja pitkäjänteisesti. R

Lastensuojelu ja lapsen etu

Teksti ja kuvat: Minna Korva-Perämäki

Oulun kaupungin lastensuojelun sijaishuollossa työskentelevä **Maria Paaso** lastensuojelun ja perheen yhteistyön sujuvan parhaiten erityisesti silloin, kun vanhemmat itse ovat valmiita tekemään työtä yhteisen elämän eteen.

– Meillä Oulussa jokaisen lastensuojeluasiakkaan tarpeet räätälöidään yksilöllisesti kunkin perheen mukaan. Tavoitteemme on tukea jokaista perhettä mahdollisimman kattavasti avohuollon tukitoimin, emmekä huostaan ota lapsia koskaan heikoin perustein. Lastensuojelulain tarkoituksenahan on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön sekä tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen ja erityiseen suojeluun, Paaso muistuttaa.

Paaso kertoo Oulussa olevan tällä hetkellä hyvä tilanne lasten sijoitusten suhteen, sillä kaupungin huostaan ottamat lapset ja nuoret pääsevät pääasiallisesti kaupungin omiin sijaisperheisiin ja vain 20 prosenttia sijoitetaan perhekoteihin ja laitoksiin.

– Ennen kuin lastensuojelun avohuollon asiakasperhe siirtyy sijaishuollon asiakkaaksi, perheen hyvinvoinnin eteen tehdään kaikki mahdollinen. Meillä Oulussa avohuollon ja sijaishuollon erona on se, että avohuollossa asiakkaana on koko perhe, mutta sijaishuollossa asiakkaana on vain lapsi.

Vaikka sijaishuollossa asiakkaana on vain lapsi, niin meillä on myös vastuu syntymävanhemman asiakassuunnitelmasta ja avun järjestymisestä hänelle. Lain edellyttämällä tavalla arvioimme myös perheen jälleenyhdistymistä. Paaso korostaa, että lastensuojelun tavoitteena on huomioida aina ensisijaisesti lapsen etu.

– Lapsen etu saattaa olla joissakin haastavissa tilanteissa vaikea arvioida, mutta kattavalla moniammatillisella yhteistyöllä ja vanhempien kanssa keskustelemalla asiat saadaan yleensä ratkaistua lapsen hyvinvoinnin turvaamiseksi, hän lisää. R

> Oulun kaupungin lastensuojelun sijaishuollossa työskentelevä Maria Paaso kertoo Katjan perheen tapauksen olevan hyvä esimerkki lastensuojelun ja perheen yhteistyöstä.

Kattava tukiverkosto auttoi pienen perheen yhteen

(Henkilöiden nimet muutettu.)

Katja 32, kertoo, että vielä kuutisen vuotta sitten hänellä ei ollut tietoakaan siitä, millaista onnea hän tulisi vielä elämässään kokemaan. Katja oli tuolloin kiinni monissa huumausaineissa, ja hänen lapsensa oli otettu kiireellisesti sijoitukseen.

Katja kuvailee nuoruutensa olleen vaikeaa. Hän kertoo muuttaneensa pieneltä paikkakunnalta suurkaupunkiin opiskelemaan 16-vuotiaana ja muutamia vuosia myöhemmin selvinneensä imusolmukesyövästä. Parannuttuaan rankasta sairaudesta hän oli päättänyt elää täysillä ja rakastui huumeiden käyttäjään ja diileriin. Tämän seurauksena hän oli uponnut myös itse huumeiden maailmaan, mikä oli täynnä valheita ja petoksia.

> Lastensuojelun tavoitteena on huomioida aina ensisijaisesti lapsen etu.

– Silloinkin, kun käytin huumeita, pidin aina huolen siitä, että perheemme kulissit olivat aina kunnossa ja lapseni voi hyvin. Tilanne ei kuitenkaan voinut pysyä tasapainossa, koska huumeiden käyttö lisääntyi koko ajan, jolloin jouduin myös valehtelemaan ja varastamaan koko ajan enemmän. Eräänä päivänä jäinkin viimein kiinni suuresta varastetusta tavaramäärästä, minkä jälkeen kotiini saapuivat poliisit ja sosiaalityöntekijät. Se ilta oli raskas ja surullinen, vaikka en tajunnutkaan todellista tilaani. Olin aivan loppu, en jaksanut enää valehdella ja teeskennellä, hän kuvailee

Katja sanoo muistavansa vain hämärästi, kuinka häneen sattui sosiaalityöntekijöiden ottaessa lapsen mukaansa.

– Muistan, kuinka yritin antaa lapsen mukaan hänen lempilelunsa ja kerroin, millaisesta ruuasta hän pitää. Tämän jälkeen vajosin syvään suruun samalla toivoen sisimmissäni, että jonakin päivänä saan vielä lapseni takaisin.

– Ilman rakasta äitiäni, hänen avomiestään ja luotettavia lastensuojeluviranomaisia en olisi selvinnyt tuosta ajasta tähän päivään. Sain onneksi tavata lastani. Pääsin myös Oulun Kiviharjuun päihdekuntoutukseen, ja myöhemmin lapseni kanssa yhdessä Muhoksen Polokka -perhekuntoutusjaksolle, mikä oli minusta kuitenkin narkomaanielämään tottuneelle liian lyhyt aika, Katja kuvailee.

– Muutin uudelle paikkakunnalle muutamaksi kuukaudeksi ja pakotin itseni raitistumaan turvallisessa ympäristössä. Palelin, horkkasin ja vieroitin itseäni huumemyrkyistä useamman viikon ajan, minkä jälkeen aloin suunnitella kotiin palaamista, hän lisää.

Yhteenpaluu

Neljä vuotta Villen huostaanoton jälkeen Katja sai viimein mahdollisuuden totutella yhteiseen elämään lapsensa kanssa. Lastensuojeluviranomaiset vaativat vankan ja luotettavan pohjan tälle yritykselle, minkä ehtona oli, että Katja oli testien mukaan puhdas aineista.
– Yhteen palaaminen ei tapahtunut nopeasti, mikä oli meille kaikille hyväksi. Alussa sain viettää aikaani lapseni kanssa päivisin, minkä jälkeen sain ottaa hänet myös viikonlopuiksi. Viikot kuluivat nopeasti ja syksyllä 2011 saimme kokeilla yhteistä elämää koekotiutuksena. Itse huostaanotto purettiin toki vasta puolenvuoden kuluttua onnistuneen koekotiutuksen jälkeen, hän selventää.

Katja antoi äidilleen omat kotiavaimensa, jotta tämä saisi tulla tarkistamaan tilanteen kellonaikaan katsomatta.

– Koekotiuttamisviikot olivat raskaita, mutta onnea täynnä.
Katja kertoo heillä olevan tällä hetkellä avohuollon tukitoimina luotettava tukiverkosto, johon sisältyy muu muassa lapsen iikioma vapaaehtoinen tukihenkilö.

– Kävin itse juttelemassa ensimmäisen raittiin vuoteni ajan kerran viikossa A-klinikan työntekijän kanssa. Toisen ja kolmannen raittiin vuoden aikana näitä tapaamisia alettiin harventaa ja viime keväänä virallinen asiakkuuteni A-klinikkaan loppui. Saan edelleen käydä A-klinikan tarjoamassa akupunktiossa, vaikka minulla ei sinne virallista asiakkuutta enää olekaan. Käynkin aina silloin tällöin moikkaamassa tuttua henkilökuntaa ja kertomassa kuulumisia. Heille perheemme onnistumistarina on suuri ilon aihe, Katja kertoo. R

> Aidasta tuli kesän kuvatuin kohde Järvenpään keskustassa Hyvä kasvaa Järvenpäässä -liikkeen kansalaisaktivismin tuloksena.

Naapuriapu kannustaa vaikuttamaan oman asuinalueen turvallisuuteen ja viihtyvyyteen

Rikoksentorjuntaneuvosto asetti lokakuussa 2012 kahdeksi vuodeksi työryhmän pohtimaan asukkaiden mahdollisuuksia osallistua oman asuinalueensa turvallisuutta ja viihtyvyyttä lisäävään työhön.

Työryhmä halusi kokeilla uusia ja erilaisia työskentelytapoja. Totesimme, että tarvitsemme asukkaiden apua, arjen asiantuntemusta ja kokemusta. Haluaisimme myös antaa eri tahoille, asukkaille, päättäjille, tutkijoille, toimijoille ja järjestöille mahdollisuuden osallistua ja vaikuttaa myös työryhmätyöhön ja tuloksiin jo tämän toimikauden aikana eikä vasta lopputuloksin kommentointiin, kuten perinteisesti on ollut tapana. Tavoitteemme liittyivät vahvasti oikeusministeriön Osallistumisympäristö-hankkeen tavoitteisiin, jossa tarkoitus on nimenomaan lisätä kansalaisten osallistumismahdollisuuksia ja edistää eri tahojen välistä vuorovaikutusta yhteiskunnallisessa päätöksenteossa.

Työryhmän työskentelyssä osallistava tapa näkyy siten, että kaikki työryhmän kokoukset pidetään kentällä toimijoiden luona. Työskentelyn kannalta tämä on ollut erittäin hyödyllistä, koska olemme tutustuneet suoraan toimijoihin, heidän ajatuksiinsa ja toiveisiinsa sekä käyneet vuoropuhelua, josta tärkeimmät viestit poimimme työhömme ja suosituksiimme. Toiveenamme on, että kaikille jäisi koke-

> *” Asukkaat itse voivat ottaa vastuun, aktivoitua ja osallistua”*

> *Naapuriapu-työryhmä kenttäpäivällä Järvenpäässä*

” Koemme erittäin tärkeäksi, että niin sanottua piikkilankakehitystä ja epäluottamuksen kasvamista pystyttäisiin välttämään Suomessa”

mus, että he ovat saaneet osallistua ja vaikuttaa Naapuriapuun.

Ajallisesti työmme on puolivälissä, joten voimme jo katsoa sekä taakse- että eteenpäin ja ennakoida tuloksia. Työryhmän väliraporttiin on koottu ajatuksia ja ideoita matkan varrelta sekä suunnitelmia jatkotyöskentelyksi. Valmiita suosituksia tai malleja ei vielä ole, mutta jo nyt olemme saaneet paljon tietoa lupaavista hankkeista ja kansalaisvaikuttamisen monista muodoista, mahdollisuuksista ja esteistä.

Naapuriapua, vapaaehtoistyötä ja kansalaisvaikuttamista

Määrittelemme asuinalueen turvallisuutta ja viihtyvyyttä ennen kaikkea turvallisuuden tunteen ja siihen vaikuttavien tekijöiden kautta: turvallisuusongelmien ehkäisyssä keskeistä sekä paikallisella että valtakunnallisella tasolla on ihmisten vuorovaikutuksessa syntyvä luottamus ja yhdenvertaisuuden toteuttaminen.

Asuinalueilla voidaan viihtyvyyttä, turvallisuuden tunnetta, mutta myös tilastoihin perustuva turvallisuutta parantaa monella tavalla. Myös koko yhteiskunnan kehityksen – leikkausten ja säästöjen – ja toisaalta demokratian edistämisen kannalta on tärkeää, että asukkaat itse voivat ottaa vastuun, aktivoitua ja osallistua.

Osallistumis- ja vaikuttamiskeinoja on monia: yksilöiden välinen naapuriapu ja auttaminen arjessa, matalan kynnyksen vapaaehtoistyö, osallistuminen järjestöjen ja yhdistysten toimintaan, erilaiset hankkeet, vaikuttaminen foorumeissa ja kansalaisraadeissa paikallisellatasolla sekä kansalaisaloitteet.

Asukkaiden aktiivisuus ja sen jatkuvuus riippuu myös siitä, mihin on mahdollisuus vaikuttaa, osallistumisen esteettömyydestä, onko riittävästi tietoa saatavilla ja tuleeko osallistumisesta näkyviä tuloksia tai palautetta.

Toivommekin, että paikallistasolla ihmisten vaikuttamismahdollisuudet omaan asuinalueensa turvallisuuteen ja viihtyvyyteen (mutta myös laajemmin paikalliseen kehittämistyöhön ja päätöksentekoon) lisääntyvät ja selkenevät. Erilaisten vaikuttamistapojen tarkoitus ei ole kilpailla keskenään vaan tuottaa lisäarvoa, hyvinvointia ja sosiaalista pääomaa, viihtyvyyttä ja turvallisuutta paikallisella tasolla. Tärkeä on myös, että tiedonkulkuun ja osallistumisen esteettömyyteen panostetaan sekä otetaan huomioon erilaisten asukasryhmien tarpeet. Tarvitaan tietoa siitä, mihin voi vaikuttaa, mutta ennen kaikkea siitä, mistä ja keneltä saa eri ongelmatilanteissa apua. Tieto siitä, että apua on tarvittaessa tarjoilla, luo ihmiselle turvallisuudentunnetta.

Suomessa vapaaehtois- ja auttamistyötä tehdään paljon ja sitä arvostetaan, mutta edelleen osallistumisessa siihen saattaa olla yksilötasolla esteitä, joita tulisi lieventää tai poistaa. Esimerkiksi nuorten ja työttömien osallistumista vapaaehtoistyöhön tulisi kannustaa syrjäytymisen ehkäisemiseksi.

Koemme erittäin tärkeäksi, että niin sanottua piikkilankakehitystä ja epäluottamuksen kasvamista pystyttäisiin välttämään Suomessa, ja etteivät ihmiset jatkossakaan tarvitsisi turvallisuudentunteen ja viihtyisyyden lisäämiseksi eristettyjä alueita, koirapartioita ja itsepuolustusvälinevarustelua. Hyvää lisäämällä paha pienenee.

Kerro meille

Otimme käyttöön kansalaisvaikuttamisen edistämiseksi omassa työssämme hankesivut *Asuinalueen turvallisuus* oikeusministeriön uudistetussa otakantaa.fi-palvelussa. Hankesivut ovat auki vuoden 2014 loppuun asti ja sitä kautta kaikilla halukkailla on mahdollisuus seurata prosessin etenemistä tai vaikuttaa lopputulokseen.

Tervetuloa mukaan vaikuttamaan!

Regina Järg-Tärno on Naapuriapu-työryhmän sihteeri ja oikeusministeriön suunnittelija.

Kts. https://www.otakantaa.fi/fi-FI/Hankkeet/Asuinalueen_turvallisuus

Kuvat: **Regina Järg-Tärno**

> *Yhteislaulua kävelylenkin jälkeen asukkaiden kanssa.*

Huippulahjakkuuksien vapaa liikkuvuus?

”Miten yritykset voivat houkutella huippulahjakkuuksia maailman eri puolilta?” pohti Nokian **Kai Öistämö** Tampereella järjestetyssä Metropolis 2013 -konferenssissa. Paikalle on kokoontunut satoja maahanmuuton tutkijoita ja sen parissa työskenteleviä virkamiehiä ja järjestötyöntekijöitä ympäri maailmaa. Muun muassa Kanadan ja Britannian siirtolaisviranomaiset esittelevät helpottuneita viisumikäytäntöjä erityisesti koulutetuille lahjakkuuksille.

Vain muutama viikko aikaisemmin liberialainen **James Grear** lähti elokuun alussa työmatkalle Suomeen. Maaliskuussa voimaan tulleen järjestelmän mukaan jokaisen Schengen-alueelle viisumia hakevan henkilön tulee tavata viisumivirkailija henkilökohtaisesti. Matkaa lähimmän viisumivirkailijan luokse Nigeriaan on Monroviasta lähes 2700 kilometriä.

Grear toimitti tarvittavat dokumentit, kävi haastattelussa ja antoi sormenjälkensä. Viisumi myönnettiin, ja matka kohti Helsinkiä Pariisin kautta alkoi. Pariisissa passintarkastuksessa kysyttiin matkan syytä. Grear kertoi olevansa työmatkalla ja työskentelevänsä Finnish Refugee Councilissa eli Suomen Pakolaisavussa. Pakolainen-sanan mainitseminen sai virkailijan pyytämään Grearilta kutsukirjettä, jonka hän oli kuitenkin luovuttanut ohjeiden mukaisesti Nigerian Suomen suurlähetystöön. Myös todistus siitä, että työnantaja kustantaa Euroopassa oleskelun kulut, oli tallessa lähetystössä. Viisumin myöntämisen jälkeen näitä dokumentteja ei tarvita.

Tulkki pyysi Grearia allekirjoittamaan todistuksen, jossa hän kertoi saapuneensa Schengen-alueelle ilman kutsukirjettä, rahaa tai henkilöllisyystodistusta. Pyyntö oli älytön, eikä Grear siihen suostunut. Hänet vietiin käsiraudoissa selliin, kunnes asia saatiin toisen virkailijan avulla selvitettyä. Vietettyään yön lentokentällä Grear pääsi jatkamaan matkaansa Suomeen.

Jo hankaloitunut viisumimenettely on tehnyt matkustamisesta erittäin vaikeaa ja kallista. Kun passiin on liitetty Schengen-viisumi, sen tulisi riittää lailliseen saapumiseen ja vapaaseen oleskeluun sekä maasta toiseen siirtymiseen viisumialueella. Grearin oikeutta vapaaseen liikkuvuuteen rikottiin vakavasti. Eurooppa on jo sulkenut porttinsa valtaosalle maailman väestöstä. Pakomatkoilla Välimeren yli kuolee vuosittain yli tuhat siirtolaista. Rajalle asti pääsevät viedään suoraan säilöön tai putkaan. Edes viralliset asiakirjat eivät anna kaikille liikkumisen vapautta, vaan henkilön tausta altistaa epäasialliselle kohtelulle.

Palataan Tampereelle. Mitä ovat lahjakkuudet, kysyttiin konferenssin yleisöstä. Kai Öistämö Nokiasta määritteli lahjakkuuden olevan kuka tahansa, jolla on sellaista osaamista, jota jossain tarvitaan. Suomen Pakolaisapu tarvitsi Grearin osaamista Suomessa. R

Anna-Reetta Korhonen
Kaisa Väkiparta
www.pakolaisapu.fi

Avoin tehtävä Rikosuhripäivystyksessä:

Toiminnanjohtaja

Rikosuhripäivystys (RIKU) on valtakunnallinen viiden järjestön ja kirkon yhteistyöorganisaatio, jonka perustehtävänä on parantaa rikoksen uhrin, hänen läheisensä ja rikosasiassa todistavan asemaa. RIKU toimii useissa poikkihallinnollisissa verkostoissa uhrin aseman parantamiseksi ja tuottaa omia palveluita.

RIKUssa on noin 30 palkattua työntekijää ja n. 300 koulutettua vapaaehtoista. Valtakunnallista toimintaa koordinoi Suomen Setlementtiliitto ja 1.1.2014 alkaen Suomen Mielenterveysseura. Toiminnan päärahoittajat ovat Raha-automaattiyhdistys ja oikeusministeriö. Lisätietoja toiminnasta www.riku.fi

Edellytämme toiminnanjohtajalta
- soveltuvaa ylempää korkeakoulututkintoa
- johtamiskokemusta
- vahvaa organisointikykyä sekä sitoutuvaa, vastuullista, innostavaa ja tavoitteellista työotetta
- hyviä vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja sekä aloitteellisuutta verkostojen luomisessa
- hyvää kielitaitoa (suomi, ruotsi, englanti)

Toiminnanjohtajan tehtäviin kuuluu
- organisaation johtaminen
- varainhankinta
- vaikuttamistyö rikoksen uhrin aseman parantamiseksi
- kansainvälisten yhteyksien ylläpitäminen ja kehittäminen

Arvostamme lisäksi rikosuhriasioiden asiantuntemusta sekä kokemusta järjestötyöstä ja vapaaehtoistoiminnasta.

Rikosuhripäivystyksen Suomen Mielenterveysseuraan sijoittuva tehtävä täytetään 1.3.2014 alkaen. Vapaamuotoiset hakemukset palkkatoivomuksineen sekä cv pyydetään toimittamaan 31.10.2013 mennessä osoitteeseen Suomen Mielenterveysseura, toiminnanjohtaja Marita Ruohonen, Maistraatinportti 4 A 7. krs, 00240 Helsinki tai sähköpostilla marita.ruohonen@mielenterveysseura.fi.

Lisätietoja osoitteesta: www.riku.fi

Kirja-arvio

Jussi Aaltonen: Turvataitoja Nuorille - Opas sukupuolisen häirinnän ja seksuaalisen väkivallan ehkäisyyn

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2012, opas 21
172 s.

Turvataitoja nuorille -opas on suunnattu opettajille, terveydenhoitajille ja muille nuorten kanssa työskenteleville aikuisille. Aihe on tärkeä ja olisikin ollut toivottavaa, että tematiikkaan olisi paneuduttu hieman perusteellisemmin. Oppaan suurin ongelma on käsiteltävien aihealueiden ja teemojen laajuus. Nyt sinänsä tärkeät aiheet jäävät läpijuoksuksi. Jos otsikoiksi on merkitty niinkin laajoja kokonaisuuksia kuin ihmisoikeudet, tunnetaidot, seksuaalisuus, sukupuolinen häirintä, seurustelu, seurusteluväkivalta, seksuaalinen väkivalta ja lainsäädäntö, on alle kaksisataa sivua aivan liian vähän.

Sinänsä asiallinen opas kärsii virkamiesmäisestä ja kankeasta kieliasusta. Myös itsestään selvien, yleishumaanien fraasien toistaminen tyyliin ” Innostus ja myönteinen asenne tarttuvat. Opettaja voi omalla asenteellaan kannustaa myös nuoria näkemään asiat positiivisesti (…) Ihmisillä on luontainen tarve kokea itsensä arvokkaaksi. Jo vähäinen arvostuksen ja hyväksynnän lisäys vahvistaa nuorta ja antaa hänelle voimaa kasvuun.”(s. 18) ei juuri luettavuutta tai innostusta lisää. Suhteellisen puisevasti kuvatuista ja asiakirjalähteisiin nojaavista ihmisoikeuksien luetteloinnista siirrytään varsin nopeasti nuorten seurusteluun, sosiaalisiin suhteisiin, ”tunnetaitoihin” ja seksuaaliseen väkivaltaan. *Turvataitoja nuorille* kaipaisi rakenteellista pohdintaa; onko kaikkea – tärkeääkin asiaa – aivan välttämätöntä puristaa samojen kansien sisään.

Inhimillisyyden, vastuun, toisten ihmisten kunnioittamisen ja väkivallattomuuden teemojen luulisi olevan itsestään selviä asioita kasvatuksen ammattilaisille. Nyt näiden perusasioiden läpikäymiseen ja luettelointiin käytetään kymmeniä sivuja. *Turvataitoja nuorille* –teos ei tutki syvemmin ihmisten välisiä vuorovaikutussuhteita tai eettisiä kysymyksiä, vaan esittää lähinnä vilpittömiä toiveita ja listoja. Veikkaisin, että pahimmassa tapauksessa kirjan tyyli saattaa jopa ärsyttää opettajia, joille kirja on ensisijaisesti suunnattu.

Parasta kirjassa ovat sen sisältämät monipuoliset pohtimistehtävät ja harjoitukset. Sosiodraamatyyppiset vinjetit ovat asiallisia ja hyvin kohdennettuja. Ne voivat toimia hyvinkin inspiroivina vinkkeinä opettajille, jotka haluavat käsitellä esimerkiksi seurustelun ja seksuaalisuuden kysymyksiä oppitunneillaan. Kirjan harjoitusosuudet olisivat jo sellaisenaan arvokkaita julkaistaviksi omana oppaanaan. Väestöliiton kirjaamat nuorten seksuaalioikeudet esitetään hyvänä luettelona – lista on oivallinen muistutus myös aikuisille seksuaalisuuden rajoista ja hyvästä eettisestä käytännöstä.

Turvataitoja nuorille on laveaksi paisunut opasvihkonen. Kirja olisi hyötynyt reilusta tiivistämisestä ja ydinteemoihin keskittymisestä. Nuorten ongelmien yhteiskunnallisiin tai sosiaalipsykologisiin syihin kirjassa ei paneuduta yleispsykologisia huomioita lukuun ottamatta. Nuorten kanssa työskenteleville *Turvataitoja nuorille* sisältää epäilemättä paljon itsestäänselvyyksiä, mutta kirja kannattaa selata kuitenkin läpi, mikäli se kohdalle sattuu. Se on luettavissa myös internetissä. R

Kai Kiviranta

Oikeustieteen opiskelijoilta lahjoitus RIKUlle

RIKU sai lahjoituksen Lakimiesliiton opiskelijoilta. Oikkari tekee hyvää -tapahtuman yhteydessä järjestettiin iltajuhla, jonka lipputulot Lakimiesopiskelijat päättivät lahjoittaa jollekin järjestölle, ja kohteeksi valittiin RIKU.

– RIKUn työ liittyy meidän opintoalaamme, joten RIKU tuntui perustellulta lahjoituskohteelta, kertoo opiskelija-asiamies **Matilda Merenmies**. R

Juristi vastaa

§

Kysymys: Kelpaavatko itse otetut kuvat vammoista todisteeksi oikeudessa? Esimerkiksi jos parisuhteessa on fyysistä väkivaltaa ja itse ottaa jäljistä kuvia kännykällä.

Vastaus: Valokuvat voi jättää todisteeksi. Suomessa harkitaan kunkin todisteen todistusarvo tapauskohtaisesti. Tämä tarkoittaa siis sitä, ettei valokuvat välttämättä yksinään riitä todisteeksi vammojen olemassaolosta tai niiden laadusta.
Pahoinpitelyn uhrin on järkevää käydä lääkärillä näyttämässä vammojaan mahdollisimman pian. Lääkäri voi havainnoida ja tutkia vammojen laadun ja määrän. Tällä tavoin valokuvienkin merkitys on suurempi.

Kysymys: Voiko lähestymiskieltoa hakea, jos joku tekee kiusaamistarkoituksessa lastensuojeluilmoituksia ja soittelee turhaan poliisille tekemisistä?

Vastaus: Lähestymiskielto voidaan määrätä, jos on olemassa vakavan häirinnän uhka tai henkeen, terveyteen, vapauteen, rauhaan taikka muun näihin verrattavissa olevan rikoksen uhka. Lähestymiskielto toisin sanoen edellyttää, että on perusteltu aihe olettaa, että henkilö, jota vastaan kieltoa pyydetään, tulisi tekemään itsensä uhatuksi tuntevan henkilön henkeen, terveyteen, vapauteen tai rauhaan kohdistuvan rikoksen tai muulla tavoin vakavasti häiritsemään tätä.

Lastensuojeluilmoituksen voi tehdä kuka tahansa sosiaaliviranomaisille. Sosiaaliviranomaisten velvollisuutena on tutkia ilmoituksen oikeellisuus. Lähestymiskiellolla ei voi estää lastensuojeluilmoitusten tekemistä. Lastensuojeluilmoitukset tehdään sosiaaliviranomaisille, vaikka ne tulevatkin yleensä myös lasten vanhemman/vanhempien tietoon.

Pelkkien lastensuojeluilmoitusten perusteella lähestymiskieltoa ei myöskään yleensä voi saada. Ilmoitusten lisäksi vakavasta häirinnästä tulee olla jotain muuta näyttöä.

Perätön lastensuojeluilmoitus voi olla esimerkiksi kunnianloukkaus ja/tai perätön ilmianto. R

Kysymyksiin vastaa asianajaja varatuomari Mika Haavisto.
Lisätietoja: www.l-h.fi

RIKOSUHRIPÄIVYSTYKSEN YHTEYSTIEDOT

KESKUSTOIMISTO
keskustoimisto@riku.fi
Läntinen Brahenkatu 2,
00510 Helsinki

Petra Kjällman, toiminnanjohtaja
gsm: 040 510 6210
Merja Eloaho, toimistosihteeri
gsm 040 578 3564,
fax. (09)272 2012
Heli Yli-Räisänen
RIKU-lehden toimitussihteeri
gsm 050 593 0326

Jaana Koivukangas, kehitysjohtaja
gsm 040 512 9335
Maistraatinportti 4 A 4. krs.
00240 Helsinki

NUORIKU projekti
Maistraatinportti 4 A 7.krs
00240 Helsinki

Maatu Arkio-Lampinen
projektipäällikkö
gsm 040 6744 895
Nina Vaaranen-Valkonen
projektisuunnittelija
gsm 040 6791673
Pia Tuovinen
projektisuunnittelija
gsm 040-670 5344

ETELÄ-SUOMEN ALUETOIMISTO
etelasuomi@riku.fi

Jenni Lehtonen, aluejohtaja
gsm 050 583 5331
Maistraatinportti 4 A 4. krs.
00240 Helsinki

Pääkaupunkiseudun palvelupiste
puh. (09) 4135 0550
Anne Veijola, toiminnanohjaaja
gsm 040 523 0595

Liina-Lotta Heinonen,
toiminnanohjaaja
gsm 0400 971 940
Maistraatinportti 4 A 4. krs.
00240 Helsinki

Keski-Uudenmaan palvelupiste
Tuija Hellsten, toiminnanohjaaja
gsm. 0400 875 395

Päijät-Hämeen palvelupiste
Tuija Hellsten, toiminnanohjaaja
gsm 050 402 1158

Kymenlaakson palvelupiste
Tuija Hellsten, toiminnanohjaaja
gsm 0500 981 837

Länsi-Uudenmaan palvelupiste
Janiina Mieronkoski, toiminnanohjaaja
gsm 040 351 8500

Porvoon seudun palvelupiste
Janiina Mieronkoski, toiminnanohjaaja
gsm 040 652 8341

SISÄ-SUOMEN ALUETOIMISTO
sisasuomi@riku.fi

Katariina Westman, aluejohtaja
gsm 050 421 0236
Hatanpään valtatie 34 E, 4. krs
33100 Tampere

Pirkanmaan palvelupiste
Marjo Pahkala, toiminnanohjaaja
puh (03) 3141 8513
gsm 045 8024834
Hatanpään valtatie 34 E, 4. krs
33100 Tampere

Hämeenlinnan palvelupiste
Rebekka Wadhwa, toiminnanohjaaja
gsm 050 378 2877
Koulukatu 16 13100 Hämeenlinna

Jyvässeudun palvelupiste
Tarja Kiuru ja **Pirjo Tupamäki**,
yhdyshenkilöt
puh. (014) 266 7150
gsm 050 368 0188
Asemakatu 2 40100 Jyväskylä

Sastamalan palvelupiste
Mari Kyttälä, yhdyshenkilö
gsm 050 359 7972
puh. (03) 512 0501
Vammalan tukitalo
Tampereentie 7 B 38200 Sastamala

LOUNAIS-SUOMEN ALUETOIMISTO
lounaissuomi@riku.fi

Tiina Rantanen, aluejohtaja
gsm 050 551 5055
Yliopistonkatu 24 B 28 20100 Turku

Turun palvelupiste
Leila Taipale, toiminnanohjaaja
puh. (02) 235 5055
gsm 050 340 3580
Yliopistonkatu 24 B 28 20100 Turku

Salon palvelupiste
Jutta Sohlman, yhdyshenkilö
gsm 050 304 7015
Rummunlyöjänkatu 7 B, 2.krs.
24100 Salo

Porin palvelupiste
Tuija Mäntylä, yhdyshenkilö
gsm 050 593 6706
Satakunnan piiri ry
Antinkatu 8 28100 Pori

Rauman seudun palvelupiste
Heidi Väkiparta, yhdyshenkilö
gsm 050 375 5338
Valtakatu 13 26100 Rauma

LÄNSI-SUOMEN ALUETOIMISTO
lansisuomi@riku.fi

Mika Lindén, aluejohtaja
puh. (06) 317 5654
gsm 050 572 9265
Kauppapuistikko 26 65100 Vaasa

Vaasan palvelupiste
Terhi Laitala, toiminnanohjaaja
gsm 0400 175269
Kauppapuistikko 26 65100 Vaasa

Kokkolan palvelupiste
Katja Rauma, toiminnanohjaaja
gsm 0440 548265
Sairaalakatu 9 67100 Kokkola

Seinäjoen palvelupiste
Tiina Autio, toiminnanohjaaja
gsm 040 3503923
Kauppakatu 1 (Järjestötalo, 2.krs)
60100 Seinäjoki

ITÄ-SUOMEN ALUETOIMISTO
itasuomi@riku.fi

Jaana Rossinen, aluejohtaja
puh. (013) 221 990
gsm 040 507 0795
Siltakatu 14 b 26 80100 Joensuu

Joensuun palvelupiste
Annariina Tahvanainen,
toiminnanohjaaja
gsm 040 725 6001
Siltakatu 14 B 26, 4. krs
80100 Joensuu

Savonlinnan palvelupiste
Sisko Stolt, yhdyshenkilö
puh. (015) 273 700
Olavinkatu 40 A, 57130 Savonlinna

Kuopion palvelupiste
puh. (017) 262 7738
Eila Kersalo, toiminnanohjaaja
gsm 050 557 6712
Suokatu 27, 70100 Kuopio

Mikkelin palvelupiste
Sari Kuitunen, yhdyshenkilö
puh. (015) 214 401
Porrassalmenkatu 19 B 50100 Mikkeli

Lappeenrannan palvelupiste
Maarit Kuntola, yhdyshenkilö
gsm 050 501 7994
Pormestarinkatu 6 A (5.krs)
53100 Lappeenranta

POHJOIS-SUOMEN ALUETOIMISTO
pohjoissuomi@riku.fi

Maarit Saukko, aluejohtaja
gsm 040 543 3495
Torikatu 16 90100 Oulu

Oulun seudun palvelupiste
Tanja Korkala, toiminnanohjaaja
gsm 044 7868894
Torikatu 16 90100 Oulu

Kajaanin palvelupiste
Jaana Vanhala, toiminnanohjaaja
gsm 040 822 5200
Tehdaskatu 11 87100 Kajaani

Raahen seudun palvelupiste
Tanja Korkala, toiminnanohjaaja
gsm 044 786 8894

LAPIN ALUETOIMISTO
lappi@riku.fi

Päivi Alanne-Kunnari, aluejohtaja
gsm 0400 979 175
Maakuntakatu 29 -31 B 3.krs
96200 Rovaniemi

Rovaniemen palvelupiste
Soile Saukkonen, toiminnanohjaaja
gsm 0400 979 026
Maakuntakatu 29 -31 B 3.krs
96200 Rovaniemi

Kemin palvelupiste
Maria-Riitta Saares, yhdyshenkilö
gsm 040 830 5389
Kriisikeskus Turvapoiju
Etelärantakatu 6 94100 Kemi

Kemijärven palvelupiste
Päivi Säynäjäkangas yhdyshenkilö
gsm 040 748 3225
Jutta Salmela
gsm 045 1348002
Särkeläntie 4 98120 Kemijärvi

Ylä-Lapin palvelupiste
Anne Näkkäläjärvi, yhdyshenkilö
gsm 040 350 4007
Ristenrauma Magga
gsm 0400 314 154
Sámi Soster ry
Sajos, 99870 Inari